

MAHMUT ASLANBEK

**Karaçay
ve
Malkar
Türklerinin Faciası**

İhtibas hakkı mahfuzdur

A N K A R A
ÇANKAYA MATBAASI
1 9 5 2

MAHMUT ASLANBEK

Karaçay

ve

Malkar

Türklerinin Faciası

İktibas hakkı mahfuzdur

ANKARA

ÇANKAYA MABAASI

1952

Kısa sunum

Yazar Mahmut Aslanbek bu kitabı Almanya’da esir kamplarında iken büyük zorluklar içine kaleme almıştır. Kitabın orijinali Rusça yazılmıştır, ama basılmamıştır. Sonradan Türkiye’de Türkçeye çevrilmiştir. Çeviren mütercimin Hamit Zübeyir Koşay olduğunu tahmin ediyorum. Kitabın sonunda (1950 Almanya) notu vardır. Ama burada yazılan tarih yanlıştır, bu tarihten önce yazıldığı muhakkak. Zira yazar 1948 yılında Türkiye’ye göç etmiş ve Ankara’da DTC Fakültesinde Rus Dili okutmanı olarak görev almıştır. Yazar bana ABD’den yazdığı mektuplardan birinde editörün kendine göre bazı küçük değişiklikler yaptığını ve buna üzüldüğünü bildirmişti. Mesela “Moskof” kelimesi Kafkasya’da hiç kullanılmaz. Keza yazarın ağzından Atatürk’ün “Türk Milletinin en büyük düşmanı komünizmdir, her görüldüğü yerde başı ezilmelidir” sözünün editör tarafından eklendiği kesindir. Kitabı online yayına hazırlarken sadece dizgiden kaynaklanan bir kısım hataları düzelttim. Orijinal sahife düzenini korumaya çalıştım.

Y. Nevruz

Bu kitapta şimali Kafkasyalı Türk kavimlerinden Karaçay ve Malkarlıların yakın tarihi, Bolşevik idaresinde geçirdikleri facialar ve toptan Sibirya’ya sürülüşleri izah edilmiştir.

Sovyetler Birliğinde yaşayan işçi ve köylü kitlelerinin ağır ve acıklı durumları hakkında dış memleketlerde, son zamanlarda hayli eser yayınlandı. Ancak bunların çoğu, yalnız Ruslardan ve merkezi Rusyadan bahs etmektedirler. Rusyaya tabi diğer halkların ve bilhassa Türk ve kavimlerinin hayatları gereği gibi bilinmemektedir. Esefle kaydedelim ki, Sovyet propagandacıları ve onun açık ve gizli ajanları bu durumdan faydalanarak, her zaman yaptıkları gibi, dış âleme yalan ve uydurma haberler yaymak için fırsat bulmaktadırlar. Onlara göre, Sovyet dünyasında yaşayan Türkler ve Müslümanlar geniş hürriyete ve refaha kavuşmuşlardır, Sovyet «cennetinden» memnundurlar.

Demokrasi dünyasının Sovyet propagandasının asıl hedefini öğrenmiş olmasına ve uydurma haberlere inanamamasına rağmen, az da olsa, bunlara kulak asan safdillere ve Bolşevik propagandasının tuzağına düşen bazı namuslu insanlara da rastlanılmaktadır. Bunun sebebi aşikârdır: Zira bu zavallılar “sovyet cenneti”nin ne olduğunu bizzat görmemişler ve oradaki durum hakkında en iptidâî bir fikre sahip değildirler. Kendi hür dünyalarında serbestçe münakaşa edebildikleri bazı düzensizliklerin bulunması bu aykırı yola sapmalarında âmil olmaktadır. Halbuki demokrasi âleminin bu gibi düzensizlikleri muvakkat ve zamanla ıslahı

mümkün olan hususlara münhasırdır. Devrimizin yük-

5

sek medeniyeti, sayı, akıl ve zekâca muhtelif seviyede olan insanlarını henüz aynı seviyede refaha ulaştırınamamıştır. Sovyet demagojisi sonsuz, ölçüsüz ve haysız yalanları ile bütün bunları sağlamış olduğu iddiasındadır. Bunlara aldanarak yollarını şaşırılmış olanları uyarmak ve düştükleri dalaletten kurtarmak için bu kitapta Sovyet Rusyada olup bitenlerden bir parça bahsedeceğim. Göstereceğim korkunç sahneler bütün Rusyaya hattâ Rusyadaki bütün Türklere yapılan zulümlere şâmil olmayıp ancak Kafkasyanın şimalindeki Karaçay ve Malkar Türkleri ile ilgilidir. İlerde tafsil edileceği vechile iki yüz bin nüfusu olan bu kabile toptan Sibiryaya sürülmüştür.

Ben bir Karaçaylıyım. Kendi kabilemin içinde doğdum ve büyüdüm. Türklerin Bolşevik zulmü altında çektikleri ıstıraplara yakinen şahit oldum ve şahsen de bundan acı payımı aldım. Şimdi hür dünyaya ayak basmışken Karaçay Türklerinin faciasını ve onları bu hale düşüren saikleri umumî efkâra arz etmeyi insanî, millî ve vicdanî bir borç bilmekteyim. Karaçaylılar hakkında küçük eserimde vereceğim bilgiler, dolayısıyla Rusyada diğer olup bitenler hakkında da bir fikir vermeğe kâfidir sanırım. Karaçaylıların fecî âkıbeti mevzîi veya tesadüfî bir hal olmayıp bütün Rusyadaki azınlıklara ve bilhassa Türk kanından olanlara şâmil umumî bir Sovyet taktiğinin şaşmaz neticesidir. Eserimi gözden geçirecek sayın okuyucularım kendiliklerinden bu kanaate varacaklarına hiç şüphe etmiyorum. Yazılarımda Karaçayın eski mesut günlerinden bir nebze bahsettikten sonra Bolşevik devrinde olup bitenleri anlatacağım. Bu tarzın sayın okuyucunun hâdis-

ler hakkında objektif olarak bir hüküm vermesini sağlayacağını sanıyorum.

6

I

“Elbrus dağı civarında Karaçay adlı asil ve cesur bir Türk kabilesi yaşıyordu”

Leon No. Tolstoy

Aynı kökten gelen Karaçaylılar ile Malkar'ların müşterek bir tarihleri vardır. Rivayete göre Karaçay adı kabilenin efsanevi ceddi Karaçay veya Karça'dan gelmektedir. Karaçaylıların bir kısmı şimdi taşıdıkları Malkar veya Balkar adını, Rus hükümetinin yerleştirdiği Malkar yer isminden almıştır.

Karaçaylıların şimalî Kafkasyaya nereden ve hangi tarihte geldikleri hakkında halk ananelerinden başka bir kaynak yoktur. Bir rivayete göre Karaçaylılar Anadolu Türklerinin bir şubesidir. Kabilenin reisi Karça sultanın maiyetinde iken her nasılsa gözden düşmüş ve bunun üzerine o kendisine tabi olanla birlikte önce Kuruma kaçmış, sonra Kafkas dağlarına gelip yerleşmiştir. İkinci bir rivayete göre, Karaçaylı'lar Çerkeslere karşı yapılan savaşta bozguna uğrayan ve dağlara sığınan Kırım askerlerinin torunlarıdır. Üçüncü bir rivayete göre de onlar Timur'un ordusundan Kafkasya'da kalmış bulunan bir zümredir. Türkoloğlara göre Karaçaylılar dil bakımından kuzey batı Türk lehçeleri gru-

puna dahildirler. Zamanla Karaçaylılara, komşu yabancı kabilelerden Gürcü, Çerkes, Abhaz ve Dağıstanlı'lar da karışmış ve karaçaylılaşmışlardır. Karaçaylıların kuzey Kafkasyadaki bugünkü yerlerine gelip yerleşmeleri milâdi XV inci yüzyılda tamamlanmıştır. Rivayete

göre Karaçaylılar önce Laba ırmağının yukarı mecrasında Zagzan'da yaşamışlar, daha sonra İskavat çevresine, oradan da Kuban ırmağının yakınlarında Eltar-kaç'a ve nihayet Elbrus dağının kuzey doğu ucunda Baksan vâdisine göç edip yerleşmişlerdir. XV. inci yüzyılın sonlarına doğru bir kısmı Kuban ırmağının yukarısında dağlara ve derelere göçmüşler ve bu suretle kabile ikiye bölünmüş, fakat yurtları yüksek yaylalarla ayrılmış olmasına rağmen, birbirleriyle olan münasebetlerini idame ettirmişlerdir.

Bununla beraber Karaçaylıların bütün hayatları, o sırada çok kuvvetli ve savaşçı Çerkes, Abaza, Svan ve diğer kabilelerle çetin mücadeleler içinde geçmiştir. Son zamanlara kadar unutulmadan saklanan menkıbeler ve şarkılar Karaçaylıların kendilerini korumak için kahramanca müdafaa ve mücadelelerini tasvir ve tesbit etmekte, yüksek karakterlerini inikâs ettirmektedir. Bu küçük Türk kabilesinin ruhî büyüklüğü, istiklâl aşkı ve cesareti karşısında hayranlık duymamak imkânsızdır.

Dışardan gelen hücumlara karşı mücadele kabilenin bütün iç hayatına da tesirini göstermekten hâli kalmamıştır. Halkın esas maişeti çiftçilik ve hayvan yetiştirme üzerine kurulmakla beraber kendilerini müdafaa için her dakika hazır ve «Koş» ların idare-

sinde kollektif bir silahlanma usulüne tabi idiler. Karaçay halkının kuruluşu da aynı veçhile askerî teşkilâta uygun idi. Topluluğun başında başbuğluk vazifesini gören Beyler bulunuyordu. Esas halk kitlesi «Özden» adı verilen asilzadelerden ve hür askerlerden mürekkep idi. Üçüncü tabakayı harplerde esir alınan “kul” lar teşkil ediyordu.

8

Şimali Kafkasyada dağlılar arasındaki düşmanlık yerine Müslümanlığın sağladığı kardeşlik duygularının yayıl-

İmam Şamil zamanındaki Karaçay’ın temsilcileri. (Önde soldan): Botaşlanı Abdurrahman Hacı ve Botaşlanı Yusuf, Abdurzak Hacı Kırımşavhallanı Devlet Geriy Hacı; (ayakta) Özdenleni Ali İsa Efendi, Kırımşavhallanı Aslanbek ve Kırımşavhallanı Tausoltan. (Resim 1867 yılında çekilmiştir).

ması ve Osmanlı İmparatorunun siyasî nüfuzu sayesinde yavaş yavaş dostluk ve birlik kuruldu. İman birliği, gençleri toplayan medreseler, genel ekonomik

şartlar dağlı kabilelerin maddî ve mânevi kültürleri

arasında bağlar yarattı. Medenî memleketlerin şimdiye kadar hayran oldukları, dağlı şövalye ananeleri ve bilhassa âdetleri, rakıslar, musiki, çerkes giyim ve silâh gibi sanat ve kültür eserleri kabilelerin yeni ve millî karakter taşıyan müşterek hazinesi oldu. Bilhassa Ruslar tarafından Kafkasyaya karşı yapılan taarruz dağlıları siyasî ve askerî bakımdan da birleşmeğe sevketti. Büyük Şeyh Şamil Dağıstanlılardan, Çeçenlerden, Çerkeslerden, Osetin'lerden, Karaçaylılardan ve diğer dağlı kabilelerden müteşekkil ilk Şimali Kafkasya Birleşik Devletlerini kurarak onlardan topladığı askerle tek bir idare altında Ruslara karşı koydu. Fakat çok üstün sayıda ordular sevkeden Ruslar kırk, elli sene zarfında, bilhassa dağlılara mesnet olan Osmanlıların harpler neticesinde kuzeydeki nüfuzları sarsıldıktan sonra, adı geçen ülkeleri ellerine geçirmeğe muvaffak oldular.

Ruslar 1828 de Karaçay ülkesini istilâ ettiler. 1854 de Karaçay kabilesi Kadı Muhammet Hubin'in idaresinde Ruslara karşı isyan etti ise de düşman bu ayaklanmayı kan ve ateş ile kısa bir zamanda boğdu ve bastırdı. 1859 da Şeyh Şamil de Ruslara esir düşünce mücadele başta Kafkasyanın doğusundaki Dağıstanda ve daha sonra batıdaki Adige ülkesinde sona erdi. Rus-

lar zorla kuzey Kafkasyalıları itaate mecbur ettikten sonra onları birbirinden ayırmak için her kabileye özel bir idare sistemi ihdas ettiler. Bu sırada Karaçaylılar da ikiye bölündü. Kuban ırmağının yukarı kısmında bugünkü Karaçaylılar Kuban eyaletine, ve mütebakisini teşkil eden Urusbi, Çegem, Holam, Malkar, Bızıngı ve diğer bazı kasabalar (Markarlılar) Kabarda ile birlikte Terek eyaletine bağlandılar.

Töben Teberdi'nin imamı Tonuzunalanı Okup (Yakup) ve
muhtarı Bostanlanı Muhammat (1905)

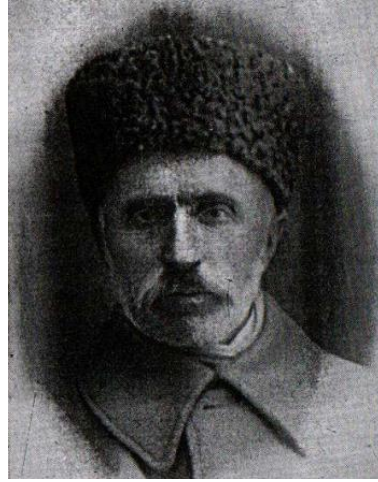
1864-67 yıllarında bütün Kafkasyada olduğu gibi, Karaçayda da toprak köleliği kaldırılmış ve hürriyeti elde eden «Serv» ler kısa zaman içinde müsavi haklara sahip olmuşlardı.

İlk bakışta müsbet bir iş olarak görülen bu idarî tedbirler Karaçaylılar için bir felâket olmuş, çok verimli topraklar hükûmet tarafından alınarak oralara Ruslar iskân edilmiş ve haksızlıklara dayanamayan Karaçaylıların mühim bir kısmı ana vatan saydıkları Türkiyeye hicret etmişlerdir. Bu suretle 1850 - 85, ve 1905 yıllarında Karaçaylılardan bir kitle halk Türkiye'ye gelmiş ve Türk milleti bunları bağrına basarak memleketin en iyi yerlerine yerleştirmiştir. Kuzey Kafkasyada kalanlar yurtlarını, mülklerini ve bilhassa ec-dat mezarlarını Rus zorbalarına bırakmamak için, daha iyi günlerin geleceğine inanarak küçük topraklarına ve dağlara bağlı kalmışlardır.

Çarlık hükûmeti, Karaçaylıları ve diğer dağlıları ruslaştırmak maksadiyle her yerde olduğu gibi burada da Rus mektepleri açmış ve gençlere zorla rusça öğretmiş ve rus misyonerleri islâm terbiyesini, Türklük duygusunu ve milli birliği kökünden kurutmak için ellerinden gelen melâneti yapmaktan hali kalmamışlardır. Fakat onların bu gayretleri tam aksine bir netice vermiş, Rus mekteplerinde okuyarak görüş ufukları açılan Karaçay gençleri diğer yurddaşları ile elele vererek sömürgecilerin idaresine karşı mukavemet yuvaları kurmuşlardır. Türkistan, Azerbaycan, Kazan, Kırım ve Kumuk aydınları gibi Karaçaylılar da Çarlığın ruslaştırma sistemine karşı kendi Türk okulları ile mukabele etmişler, onları geliştirmişler, milli ve siyasi muhtariyet parolası altında mücadeleye girişmişlerdir. Çarlığın son devirlerinde milli kurtuluş hareketine

iştirak edenler arasında: Avukat Abdülkerim Hubi, yüksek mühendis İslâm Duda, Hoca İlyas Bayramuk, Muharrir İslâm Kırımşamhal, cemaet hadimi Hacı Sultan Bayçora, medreseleri ıslah eden müderris ve şair Yusuf Haçır, edip ve müverrih Nanı Tokulu, Türkçe ders kitaplarını ilk defa telif eden, Dağıştan ve ve Türkiyede tahsil görmüş olan İsmail Akbay v.s. temayüz etmişlerdir.

Tabiatıyla Rus emperyalizmi
Karaçay Türklerinin ve di-

ğer Türk unsurlarının siyasî ve
medenî kalkınmalarını hoş
görmemiş, insan haklarını ve
demokrasi prensiplerini çiğ-
nemekten bir an hali kalmamıştır.

Karaçaylılar ancak
1914 yılında umumî siyasî
hâdiselerin tesiri altında ve
büyük müşkülâtla Rus
idaresinden Arap alfabesi temeli
üzerine Türk harfleriyle yayın

yapmak ruhsatını koparabilmişlerdir. 1916 yılında ilk ders kitapları
basılmış ve mekteplerde ana dilde eğitim ve öğretim başlamıştır.
Bu suretle mahdut ölçüde olsa da Karaçay Türk edebiyatının
kurulması için yol açılmış bulunuyordu.

Karaçay ülkesi ötedenberi ekonomik bakımdan Kafkas-
yanın en verimli bölgesi sayılmakta idi. İyi toprakların
Ruslar eline geçmiş olmasına rağmen, çalışkan ve gay-
retli Karaçaylılar dağlık yamaçlardan iyi faydalanmasını
bilmişler, Ruslar tarafından gaspolunan eski öz toprak-
larını ortaklaşa ekmişler ve bilhassa hayvancılığa önem
vermişlerdir. Birinci Cihan Savaşından önce Karaçay
ülkesi Rusyada sığır, at ve bilhassa koyun ticareti ile
önemli bir mevki sağlamıştı. Daha Çarlık zamanında Ka-

raçay’da yağhaneler, Hollanda ve Gravyer tipinde peynir yapan imalathaneler kurulmuştu.

14

Karaçay’ın tabii zenginlikleri: Kafkasya’nın Elbrus dahil olmak üzere en yüksek dağları, Transkafkasya’ya yol veren dağ geçitleri, temiz havası ve güzel manzaraları, Alp bölgesine has çayırlar, çam ormanları, İsviçre’den daha güneşli ve uzun süren bir dağ iklimi, her çeşit maden suları bu küçük ülkeyi dünyanın en güzel bir yazlık mesiresi ve «kurort» haline getiriyor ve turizmin inkişafına müsait şartlar yaratıyordu. Daha 1900 de Teberdi’de Suhum’a götüren yolun üzerinde bir nekahet ve tedavi yeri açılmış ve memleketin güzelliği dünyanın dikkatini üzerine çekmişti. Üstelik Karaçay ülkesi maden servetleri itibariyle de çok zengin idi. Altın, gümüş, kurşun, bakır, ohra, azbest, kükürt, mermer, granit ve diğer yapı taşları, kömür, cins ağaçlar ile dolu ormanlar, tükenmez su enerjisi ve diğer tabii servetler. Hulâsa Şimali Kafkasyanın gelecek te sanayi inkişafını sağlayacak âmiller sömürgecilerin iştihasını çekiyordu. Sovyet rejiminden önce de Kara- çay ülkesinde yerliler ve ecnebiler tarafından gümüş, kurşun ve taşkömürü ocakları işletilmekte, tomruk ve kereste fabrikaları faaliyete geçirilmiş bulunmakta idi.

Karaçaylılar bütün Şimali Kafkasya kavimleri ile birlikte kültür ve ekonomi sahasında kalkınmak ve dünya ile münasebeti sağlamak için yalnız millî kurtuluşa ve siyasî hürriyete ihtiyaçları olduğunu çoktan idrâk etmişlerdi.

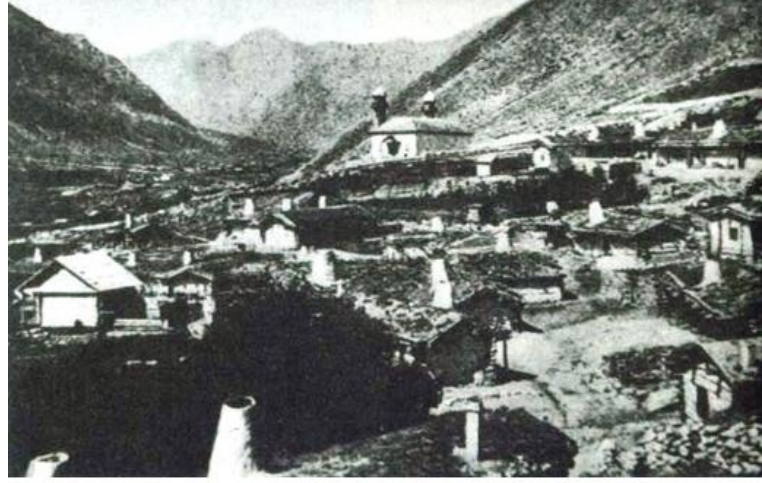
I

“Aksi inkılâpçı Karaçay hiçbir zaman benden yardım göremez”.

Yosif V. Stalin

Bilindiği üzere, 1917 yılında Rusyada Çarlığın yeri- ne Kerenski'nin muvakkat hükümeti iş başına getirilmişti. İdareye karışan Rus partileri memlekette inkıâbı doğuran millî ve sosyal meseleleri, bilhassa işçi ve toprak meselelerini vaktinde halledemediler. Bolşevikler ise bu durumdan memnun olmıyan inkılâpçı Rus işçileri ile topraksız köylüleri kışkırtarak isyanlar çıkardılar ve gayri meşru yollarla kanunsuz olarak iktidarı ellerine geçirdiler. Onlar bidayette Rusyada yaşıyan bütün milletlerin kendi mukadderatlarını kendileri tayin etme hakkını tanıdıklarını ilân etmişlerdi. Fa- kat bunda samimî değil idiler. Türkler, diğer Rus olmıyan halklar gibi, onların beyannamesini beklemeden kendi işlerine sahip olma kararını vermişler ve 1917 - 1919 da Kazanda, Türkistanda, Kırım da, Kafkasyada müstakil millî cumhuriyetler kurmuşlardı.

Bu devirde kuzey Kafkasyalıların ve onların içinde Karaçay'lıların millî kurtuluş hareketleri de bir istikamet almak üzere idi. Fakat müstevli Rusların tesiri ile aralarında birlik ve müşterek bir devlet kurma fikri zayıflatılmış olan kuzey Kafkasyalılar, millî kuvvetlerini toplıyarak düşman nüfuzuna sed çekmeğe fırsat bulamadan 1918 yılında daha teşkilâtlı Rus Bolşevikleri ile onlara yardım eden Moskof ajanları mukabil bir harekete geçtiler.

Eski Uçkulan'da bir mahalle, biraz yukarıda eski mescit görülüyor

Kazaklarla karıştırılmış olan Çerkes ülkesinde, Kabarday'da, Kabardi'lere bağlanan Malkarların yurdunda idareyi zorla ellerine alarak yıkıcı faaliyetlerine hız verdiler ve milli mücadele yerine sınıf mücadelesine yol açtılar. Ancak kendi aralarında ekonomik ve içtimai haksızlıklar ve sınıf ihtilâfı olmayan ve milli kardeşlik duyguları sönmemiş olan Karaçaylılar Bolşevik demagojisine asla kendilerini kaptırmamışlar ve ahlâkî, dinî akidelerle aykırı bir rejime karşı nefret duymuşlardır.

Gün gittikçe artan yeni tehlikelerden kendilerini korumak için hudutlara silâhlı muhafızlar yerleştirmişler, içeri sokulmak isteyen komünist haydutları ateşle karşılamışlardır.

18

Bu sırada Rusyanın birçok yerlerinde olduğu gibi Kuban Kazakları da Bolşevik vahşetine karşı ayaklanınca Karaçaylılar onlara kendi istekleriyle iki suvari alayı vermek suretiyle yardım etmişlerdir. Çerkes ve diğer dağlı askerler ile kabaran bu küçük yardımcı orduya eski Rus ordusunda yetişen muharebe subaylarından Albay

Mırzakul Kırımşamhal kumanda etmiştir. (Bu zat 1920 de Türkiye'ye hicret ve 1938 de İzmir'de vefat etmiştir.) Kısa zamanda birleşik kuvvetler Kızıl istilâcıları kuzey Kafkasya'dan temizlemeğe muvaffak oldular.

1918 yılı mayısında Dağıstan, Çeçen ve diğer ülkelerde münevverlerin teşebbüsü ile KUZEY KAFKASYA BİRLEŞİK CUMHURİYETİ ilân edilmiş ve bütün memlekette ayyıldızlı yeşil bayrak dalgalanmıştı. Cumhuriyetin muvakkat hükûmeti, memleket içinde devlet teşkilâtı kurmak, siyaset, ekonomi ve kültür temellerini sağlamlaştırmak için büyük gayretler sarfetmişti.

Bu sırada Kafkasyalı Türkler ve Müslümanlar tarafından dört gözle beklenen Türk kuvvetleri Dağıstan'a girmişler ve bütün memleketi görülmemiş bir sevince kavuşturmuşlardı. Fakat kısa bir zaman sonra türlü sebepler yüzünden bu kuvvetlerin kuzey Kafkasya'dan çekilmesi ve Rusya'da siyasî durumun aleyhimize gelişmesi üzerine Karaçay'ın ve diğer Kafkasya Türk ve Müslüman ülkelerinin güneşini kara bulutlar kapladı.

1919 yılı sonunda Rusya'nın AntiBolşevik kuvvetleri her tarafı işgal edip Bolşevikliği ortadan kaldırdı-

19

maya azmetmiş ve beyaz Rus hareketinin lideri Denikin «Tek ve bölünmez Rusya» düsturu ile eski emperyalist Rusya'yı tekrar kurmaya, büyük mülkleri tanımaya ve istibdat kanunlarını aynen ibkaya teşebbüs etmiş ve milli esaslara dayanan demokrasi cephesinin gelişmesini baltalamıştı. Komünizme karşı savaşan askerlerin çoğu, bilhassa «separetist» Rus kazakları ve toprak ıslahatı isteyen Ruslar Denikin'in bu hareketinden münfail olarak cepheyi boş bıraktılar. Bolşevikler ise karışıklıklardan faydalanarak her tarafa kolayca tekrar yayılma imkânını buldular.

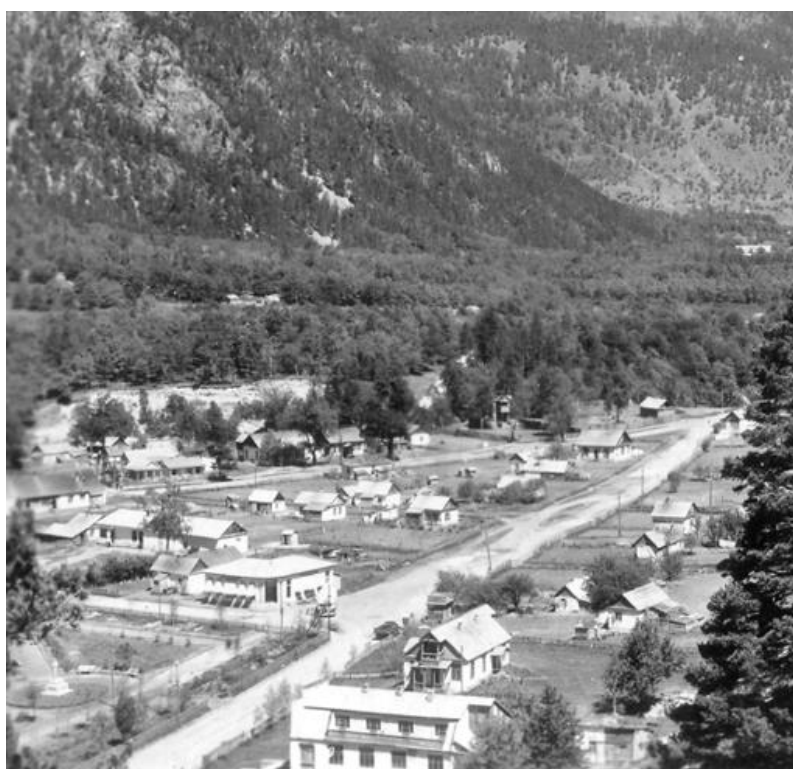
Bu hercümerç içinde henüz yeni kurulmuş olan milli cumhuriyetler, bilhassa Türkler çok müşkül bir duruma düşmüş bulunuyorlardı. Polonya, Finlandya, Estonya, Letonya ve Litvanya büyük batılı devletlerin himayesine mazhar oldukları halde, Türk kavimleri dış yardımdan tamamen mahrum ve kendi aralarında bağlantısız bir halde iki yüzlü düşmanların ortasında kalmışlar gerek Çar taraftarları gerek Bolşeviklerle ayrı ayrı döğüşmeğe mecbur kalmışlardı.

Sözde milli hurriyeti ilân ederek, millî istiklâl emelleri güden halkları oyalamasını bilen ve hakikatte eski Rus emperyalistlerinin yolundan şaşmıyan Bolşevikler, 1920 yılının ilkbaharında kuzey Kafkasya Cumhuriyetinin yıkılması için zemin hazırlamış bulunuyorlardı. O sıralarda genç cumhuriyet idaresi henüz memleketi dış tehlikelerden koruyacak ve içerdeki düşmanların muzur faaliyetlerini ezecek kudrette değildi. Kuzey Kafkasya devletinin bütün Kafkasya için tek müdafaa hattı kurulması yolundaki teklifi komşu devletler tarafından nazarı itibare alınmamıştı. Meydanı boş bulan kızıklar bu yüzden himayesiz ve küçük memleketleri istilâ ederek millî hâkimiyetlere son vermeğe muvaffak oldular.

Gn Mirzakul Kırmısamhal'ın gençliğinde
Varşova Harp Mektebinde iken resmi (1899)

Kızıllar bidayette, tıpkı 1918 de yaptıkları gibi önce Adige, Kabarday ve Osetya ülkelerini zaptetmişler ve buralarda sınıf mücadelesini körükleyerek kardeşi kardeşe kırdırmışlar ve pek çok masum kanı dökölmesine sebebiyet vermişlerdir. Cançekişen millî hükümetlerin Moskovadaki Sovyet hükümeti nezdindeki protestoları semeresiz kalmış, aksine Kremlin'in Kafkasyadaki Sergo Orconikidze, Sergey Kirov gibi ajanları paniğe tutulmuş olan safdil halkı aldatarak hakiki millet hâdimlerinin kurduğu hükümetleri yıkmaya ve yerine komünizmi ikameye teşvik etmişlerdir. Bu sıralarda nüfusunun çoğu dağlarda yaşayan Karaçaylıların kendi bağımsızlıklarını korumak için ayaklandıklarını görüyoruz. Onlara bu cesareti veren yalnız Bolşevik zulmüne karşı duydukları nefret, şövalyelik hisleri ve dinlerine bağlılık değil, aynı zamanda demokrasi dünyası tarafından çok kısa bir zamanda Bolşevikliğin yeryüzünden tamamen kaldırılacağı yolundaki inançları idi. Filhakika Rusyanın güneyinde Denikin'in yerine geçen Rus generali Vrangel Beyaz Rus ordusunun bakiyesi ile zayıfda olsa mücadele halinde idi. Diğer taraftan kardeş Azerbaycan ve Türkistan henüz istiklâllerini muhafaza ediyorlardı. Bolşevikler, asıl Rusyaya sahip olsalar da Çar Rusyasından ayrılan diğer milletlere dünya muvacehesinde verdikleri taahhütlerini bozmaya cesaret edemezler kanaati hâkim idi. Bu görüşün tesiri altında, stratejik durumlarına da güvenen Karaçaylılar, kendi topraklarına düşman ayağını bastırmamaya karar vermiş bulunuyorlardı 1920 ağustosunun başında Karaçaylı'lar yurtlarına

Kurort Teberdi 1918

sokulan, halkın şeref ve gururunu payimal eden Rus askerlerini imha edince kızılırla araları açıldı. Hükü met sınır bölgesindeki köyleri boşaltarak, bütün kuvvet- lerini kuzey bölgesine yığdı. Millî askeri komutanlıkları General Mrzakul Kırımşamhal ile Çerkes Generali Kılıç Geri Han deruhte ettiler. Kızılırların üstün ve iyi teçhiz edilmiş askerlerinin hücumları birbiri arkasından püs- kürtüldü. Ağustostan aralık ayına kadar devam eden ve beş ay süren mücadelede düşman bir adım ileri atamadılar. Küçük Karaçay'ın kahramanca mukavemetini kır- mayan ve çok zayıat veren kızıl Baş komutanlığı bu isyan hareketinin diğer dağlılara ve Türklere sirayetin- den korktuğu için Karaçaya daha geniş muhtariyet vadinde bulundu. Karaçaylılar iki yüzlü düşmanın va- idlerine aldanmamakla beraber küçük kuvvetlerle bü- tün Sovyet Rusyaya ilanihaye mukavemet edemeye- ceklerini biliyorlardı. Umumi siyasi durum da gün geç- tikçe Sovyetlerin lehine gelişmekte idi. Vrangeli cep- hesi Sovyetler tarafından tasfiye edilmiş, diğer dağlı kabile ve ulusların teşkilatı da adeta felce uğramış ve mukavemet için gerekli siyasi ve milli olgunluğu gös- terememişlerdi. Nihayet Karaçay milli idaresi düşman- ları ile anlaşmaya mecbur oldu. Umumi vaziyete hakim Sovyetlerin ilk işi Şimal Kafkasya hükümetini dağıtarak ve önderleri kaçmaya mecbur ederek yerine bir kukla hükümet kurmak ol- muştur. Bunu takiben mukavemetsiz kalan diğer Kaf- kas Cumhuriyetlerini teker teker ellerine geçirmişler- dir. Eski acıyı unutmayan Bolşevikler, 1920 yılında verdikleri sözü hiçe sayarak, Karaçaya ağır bir baskın yaptılar.

1922 şubatında yakın tehlikeden bihaber Karaçay üzerine Kızıl ordununun seçkin birliklerinden olan ve Budönni'nin kumandasında iş gören birinci suvari or- dusu ansızın saldırdı. Üç ay süren işgal sırasında komi- nist zorbalar milletin büyüklerini ve bu miyanda yüz-

lerce subayı kurşuna dizdiler veya Sibiryaya sürdüler.
Bütün silahlar toplandı ve geniş ölçüde yağma yapıldı.
Bu sırada koministlerin eliyle şehid edilen Karaçaylı-
lardan bazıları şunlardır:
Gazi Hacı Laypan: 1918-1919 mukavemet milli
idare başkanı,
Giliastan Sefer: Ayni idarenin üyesi,
Bashanuk Kırımşamhal: Binbaşı.
Davut Özden: Yüzbaşı ve milli savaşta güney grubu
komutanı,
Barisbi Duda: Askeri levazım baş müdürü,
Catday Bayramuk: Yüzbaşı ve grup komutanı v.s.

Sovyet hükümeti, Şimali Kafkasyanın diğer mil-
letlerine olduğu gibi Karaçaya da sözde bir muhtariyet
bağışlamıştır. Çarlık zamanında Terek Eyaletine ilhak
edilmiş olan Baksan, Çeğem, Holam, Malkar, Bızıngı
ve diğer bazı Karaçay Türk kasabaları Bolşevikler tara-
findan «Balkar Kabarday Muhtar İdaresi» şekline
sokulmuştur.
Bundan sonra Çeka (yeni adıyla NKVD) nın silâhlı
çetelerine dayanan, Moskova tarafından tayin olunan
ve yalnız oraya karşı mes'ul olan parti başkanı sekre-
terler artık serbestçe Karaçay halkını sovyetleştirme
işine girişmişlerdir. Çarlığın «pristav» adı verilen me-
murlarına benzeyen, merhametsiz, yüz kadar adi propa-

25

gandacı, Karaçayın başına gelen felaketlerin sovyetler
tarafından değil de, Karaçayın kendi burjuva, milli-
yetçi sınıfı ve mürteci çarlık zabitleri yüzünden geldi-
ğine halkı inandırmaya mücadelesini telkin ettiler.
Fakat akıllı selim sahibi Karaçaylılar, ilerde de görüle-

ceği üzere, bütün sovyet rejimi müddetince bolşevizm nazariyelerine kanmamışlar ve kanlı terörler onları sindirmemiş, ellerinden geldiği kadar her fırsatta karşı koymuşlar ve sovyet intikamlarının en müdhişi de onlar üzerine yönetilmiştir.

Milli kurtuluş hareketinin başarısızlığa uğraması yüzünden hayal kırıklığına uğrayan ve güç durumdan sıyrılmak için Bolşeviklerle uzlaşma yolunu tutan ve onların demagojisine kendilerini kaptıran bazı münevverler de bulunuyordu. Meselâ; Buharada yüksek derecede medrese tahsili gördükten sonra, Ufada yeni usulde okuyup memleketine dönen Ömer Ali; Rusyada tahsil görmüş olan yüksek mühendis Hamzet Gola; öğretmen Immolat Hubi; gazeteci İslam Hubí, memur İsmail Baykul ve sair aristokrat veya burjuva sınıfına mensup olmalarına rağmen, marksistlerin görünüşte parlak vaidlerle dolu «milli müsayat ve içtimaî adalet» akidelerine inanarak Bolşevik partisine girmişler ve Karaçayın sahte muhtariyet idaresine de katılmışlardır. Dış alemle temas imkânlarından mahrum olan ve Sovyet totaliter rejiminde batının gerçek demokratik alemi hakkında fikirleri olmayan genç neslin ruhunda da pek tabi olarak yapılan propogandalar derin izler bırakmıştır. Azınlıkları ümide ve Bolşeviklerle anlaşma yolunu tutmaya sevk eden amillerden biri de bu rejimin tatbikında bir gerilemenin yapılmış olmasıdır. Bilindiği üzere, sovyetlerin azınlıkları zorla boyun eğmeğe mecbur etmeleri, Bolşeviklerin iç siyasette cezri

değişiklikler yaptıkları devreye isabet eder.

1921 de Lenin, komünist ekonomik sisteminin (şahsi teşebbüsü istihsalden ve tevziden kaldırma) merkezi Rusyayı tehlikeli bir iktisadî buhrana soktuğunu ve Rusyanın her tarafında açlık başladığını ve köylü ile amele isyanlarının başladığını görünce «savaşçı komünizm» den vaz geçerek daha mutedil bir yol tutmaya karar verdi. Büyük mülkler devlet eline alınmakla beraber yeni ekonomi siyaset, «Nep» unvanı altında küçük ölçüde ticarete ve istihsale imkân veren nizamı koydu. Bu suretle 1921 den 1928 yılına kadar süren devrede bolşevikler kendi prensiplerine aykırı hareket ettikleri gibi, Rus olmayan halklara ve uluslara da mahdud ölçüde hürriyet verdiler. Bu değişiklikler milliyetçiler üzerinde tesirden hali kalmadı. Herkesde Bolşevik rejimi zamanla demokratik nizama dönecektir, ümidi uyandı.

Sovyet hakimiyetinin en mülayim sayılan kısa devresinde Karaçaylılar, diğer Kafkas kavimleri gibi maddi ve manevi sahalarda kalkınma imkânlarını buldular. Nüfusunun yarısı dağlardan ovalara inerek yeni köyler kurdu. Eyaletin sınırları doğuda Kislovodsk ve batıda Laba ırmağına kadar uzandı. Karaçayın ortasında “Mikoyan Şahar» adlı yeni bir şehir kuruldu. Hayvancılık birinci cihan harbinden önceki seviyeye ulaştı. Zirai istihsal arttı. Peynir ve tereyağı yapan imalathaneler çoğaldı. Elde edilen yeni topraklarda çiftçilik, meyvecilik, bostancılık büyük ilerlemeler kaydetti. Muhtar idarenin elinde yerli sanayi gelişti. İnkilâptan önce temeli kurulmuş olan kereste ve mobilya fabrikaları, taş kömürü, gümüş, kurşun, altın ve diğer maden ocakları çalışmaya başladı. Teberdi ve Kislovodsk da yeni sanatoryumlar ve istirahat yerleri açılarak Kara-

çay bütün Rusyanın aranan bir sıhhat yuvası haline sokuldu. Bu iç turizm Karaçay muhtar idaresinin bütçesine hayli kâr sağlıyordu.

Milli kültür ve maarif sahasında Karaçaylılar başarılı adımlar attılar. Eskiden kullanılan Arap alfabesi yerine Lâtin alfabesini alarak, Malkarlılarla birlikte bütün Türklerce müşterek ve muteber yazı, imlâ ve term sistemi kabul ettiler. Milli yayın ve basın evleri kuruldu.

Bunlarda gazeteler, ders kitapları, Karaçay – Malkar grameri, milli tarih, edebiyat, sanat tarihi ve diğer eserler basıldı. Sinemalar yanında milli tiyatro kuruldu. Eyaletin içinde mecburi ilk okullardan başka mesleki orta okullar (ziraat, baytarlık, tıp, öğretmen okulu) iki ve dört yıllık pedagoji enstitüleri ve milli kültür araştırma enstitüsü açıldı. İlme ve tekniğe ötedenberi susamış olan istidatlı gençler Rus enstitülerine ve üniversitelerine akın etmeğe başladılar. Bunlardan bir kısmı Bolşevik tuzağına düşmekle beraber, bir kısmı milliyet fikrine sadık ve mensup olduğu halkı seven ve ona hizmete heran hazır olan unsur olarak döndüler ve Karaçayda yeni bir münevver ve (elit) tabaka meydana geldi.

Karaçaylılar kendi hisselerine düşen yaratıcı faaliyete katılırken, o bir taraftan Bolşevikler de uyumuyorlar, siyasi ve ideolojik tuzaklar ve terör hazırlıyorlardı. Yukarda zikredildiği gibi, Karaçay muhtar idaresinin başına getirilen Rus sekreterleri, siyasi polis teşkilâtına dayanarak, mahkemeleri ve savcılarını kendi nüfuz ve tesirleri altında bırakarak, 1918 1920 de Bolşeviklere karşı savaşanları, 1925 yılından beri halkın güvenle bağlandığı kimseleri takibe koyuldular ve onlara mürteci, milliyetçi ve pantürkist damgalarına

yapıştırarak imhaya başladılar. Kırımşamhal, Duda

28

Baycora, Botaş, Catto, Özden, Bayrmuk, Hubi, Caraştı, Kockar, Aybaz, Silpagar, Erikgen, Koban, Abayhan, Şidak, Ali, Tok, Bilimgot, gibi ve Karaçayın daha nice nüfuzlu ve zengin aileleri, prensler ve asılladeler, büyük çiftlik sahipleri «istismarcı sümürücü» damgası altında yok edildiler. Malkar ülkesinde ise bunlardan önce: Oruzbiy, Barisbiy, Sakman, Şahan, Kelemet, Süyünç, Aydahul, Canhot giller ve daha nice milletin gözbebeği olan insanlar Bolşevik usuli ile tasfiye edilmişlerdi.

GPU ajanlarının tahrikleri neticesinde 1926 da Karaçayın otuzdört seçkin din mensubu tevkif edildiler. Bunlar için de eski kadı Çağafar Haçır, Mehmet Ali Botaş, tahsillerini İstanbul'da yapmış olan Salih Barisbiy ile İbrahim Koba, Şaban Gagu, Maşak Hubi, Musa Bayramuk, Şamail Gaca, Mehmet Tambi ve saire bulunmakta idiler.

Bolşeviklerin bu sistemli melâneti neticesinde Karaçay halkının kültür ve ideoloji sahasındaki gayreti gittikçe sönüyor ve körleşiyordu. Dini ve milli eğitim çoktan yasak edilmişti. Stalin'in «şekli milli, muhteiyatı sosyalist bir kültür» şiarı, diğer halklarda olduğu gibi, Karaçay ülkesinde de matbuatı, okulları ve diğer kültür müesseselerini inhilal ettiren basit birer silâh derekesine alçaltmıştı. Gazeteler durmadan dini akideler, milli hisler ve içtimai tesanüt fikirleri eski ahlâk telâkkileri ile alay etmekte ve yıkılanların yerine sınıf mücadelesi, dinsizlik, ahlaksızlık prensiplerini sokmaya çalışmakta idiler. Okullarda da eğitim ve öğretim aynı

hedeflere yönetilmişti. Tarih kitaplarında milletin hakiki durumunu açıklamaya imkân kalmamıştı. Karaçay ve Malkar tarihçileri ve yazarları tam aksine ola-

29

rak milli şerefi küçülten yalan fikir ve vakaları yazmaya mecbur tutuluyorlardı.

Muhtar idarenin içinde vazife alan halk mümessilleri birer kukladan ibaretti. Buna rağmen içlerinde halkın sıkıntılarını ellerinden geldiği kadar hafifletmeğe, açık veya gizli surette zavallı milletdaşlarına yardıma çalışanlar eksik değildi. Karaçayı idare eden Moskof sekreterleri ise bu gibi kimselerin hareketlerini sıkı surette takibi birinci vazifeleri saymakta idiler.

1928 yılında temizleme adı verilen baskıda, Tohtar Bici, Hasanbiy Hubi, Ramazan Bayçora, Osman Hasan, Hamzet Botaş, Hızır Bayramuk, Kırım Koba gibi, Karaçayın meşhur ve beğenilen şahsiyetleri «burjuva milliyetçi» damgası ile yerlerinden atıldılar. Onların yerine Rus komünistleri ve partinin propaganda okullarında yetiştirilen gençler getirildi. Muhtar idarede geri kalan unsurların birliğini bozmak için, aralarına çoktan modası geçmiş ve önemini kaybetmiş kul ve özden tabakasının kalıntılarını sokarak nifakı suni şekilde körüklediler. Üniversitelere devam eden gençler arasında da sıkı bir temizleme yaparak, çoğunu tahsilden men ettiler. Neticede 1928 yılı sonunda Muhtar idare başında aslında Karaçaylı olan hiç bir kimse kalmadı.

Son bir tedbir olarak da Türklüğün son kalesi ve anavatanı olan şefkatli Türkiye ve diğer dış memleket-

lerle olan münasebet ve ilgileri tamamen kestiler. Bu memleketlerle haberleşme siyasî büyük bir cürüm sayıldı.

Şu ciheti de hatırlatalımki, bu gibi baskılar yalnız Karaçayda değil, bütün Sovyet Rusyada yapılmış ve şimdiye kadar saydıklarım yeni ve umumi, daha acı ve daha korkunç cinayetler silsilesinin bir başlangıcı olmuştur.

30

III

Lenin öldükten sonra Bolşevik partisinin içinde türlü muhalefet grupları belirmiş ve bu miyanda Trotski ve Buharin taraftarları takibata uğramış ve diktatörlüğü ele alan Stalin, Lenin'in verdiği mahdud hürriyeti de kaldırarak, 1928 yılından itibaren sosyalizm perdesi arkasında totaliter ekonomik bir nizam kurmaya başlamıştır. Diğer tabirle 1921 memleketi tehlikeli bir duruma sokan ve Lenin tarafından açlığı önlemek için tasvib edilmemiş olan rejime tekrar avdet edilmiş, daha önce sovyetleştirilen büyük emlak gibi, orta ve küçük emlak da devletleştirilmiştir. Şehirlerde ve köylerde şahsi emekleriyle geçinenlerin hepsi devlet elinde toptan ırgat haline sokulmuş ve küçük mülklerinin içinde nisbi bir refaha mazhar olan «nepman» lar ve “kulak” lar kan içici telâkki olunarak yok edilmişlerdir.

Manyak Stalinin kaprislerinden doğan ve dünya tarihinde bir eşine daha rastlanılmayan bu zulüm yapılırken, Bolşevik ajanları yeni rejimin halkın menfaatına olduğunu haykırmışlar ve dış medeniyet alemini, yeni değişikliğin umumun arzusu üzerine yapıldığını inandırmaya çalışmışlardır. Tabiatıyla büyük halk kitlesi yeni nizamı nefretle karşılamış, fakat bütün mukavemet kud-

reti sistemli bir şekilde kırıldığı için, ölmek veya boyun eğmek şıklarından birini tercih zaruretinde kalmışlardır. Bolşeviklerin sözde «sosyalist nizamı» Karaçayda ağır içtimai sarsıntılara yol açtı. Yalnız 1929 yılında köylü ve şehirli mülk sahiplerinden yüzde yirmi beşi «Küçük burjuva» sayılarak, tevkif edildiler. Mülkleri devlete geçti. Geri kalan halk kitlesi, tasfiyeye uğra-

maktan kurtulmak için kerhen kolhozlara yazılmak mecburiyetinde kaldı.

Karaçayda komünist baskısını tatbik için gelen Rus ajanları ve Muhtar idarenin GPU üyeleri ile halk arasında çarpışmalar eksik değildi. Umumi silâhlı mukavemet fikri dimağlarda yer tutmaya başlamıştı. Fakat halkın ileri gelenleri, 1918 - 1920 yıllarındaki korkunç vakaları hatırlayarak, köylüleri teskine çalışıyorlardı. Komşu Kafkas kabileleri arasında mukavemet daha önce patlak verdi. Kuban Çerkesleri, Abazinler, Malkarlılardan binlerce kişi dağlara, ormanlara sığınarak, zulme karşı mücadeleye başladılar. Osetya dağlarında. Çeçen ülkesinde Dağıstan ve Azerbaycanın bazı bölgelerinde isyan baş gösterdiği gibi Kuban, Don ve Terek kazakları ve Ukrayna halkı yeni nizamı sabotajla karşıladı. Muhafifler mücadeleyi körüklemek için hükûmet aleyhine bir hareket hazırlandığı haberini yaydılar. Batı demokrasileri tarafından Moskoflara karşı ultimatum verileceği, İngiltere ile Türkiyenin güneyden, Almanyanın batıdan Rusyaya saldıracağı ve Amerika Birleşik Devletlerinin onlara yardım edeceği ağızdan ağıza dolaşmaya başladı. Nihayet Karaçay halkı bu şayialara kapılarak yekvücut bir kitle halinde Bolşeviklere karşı ayaklandı.

1930 yılı 18 martında Karaçay gizli mukavemet komitesi başkanı Abdülkerim Hasan mücadeleyi ilân edince, silâhsızlığa rağmen bütün Karaçay ülkesi dört gün içinde düşmanlardan temizlendi. Daha önce şubat-ta mücadeleye başlayan Malkarlılar da aynı başarıyı elde ettiler. Şayanı dikkattirki, Karaçay ve Malkarlı yerli komünistlerin hemen ekserisi halk hareketine kendi isteğile katıldılar. Karaçaylılar, Malkarlılar ve Çerkesler ellerinde «Kahrolsun Bolşevikler, yaşasın

32

müstakil Kafkasya, yaşasın kardeş Türkiye» gibi dö-

vizler taşıyarak milli savaşa devam ve kendi kuvvetlerini komşularının kuvvetleri ile birleştirmeye karar verdiler.

Çok geçmeden bu zayıf, silâhsız ve modern harp tekniğini bilmeyen başı bozuk orduya karşı kızılılar, muntazam tümenlerini sevk ederek, taarruza geçtiler ve Kafkasyalılar müşterek bir ordu kurmaya vakit bulamadan hepsini ayrı ayrı tecrid ederek, ezmeğe başladılar. Tank ve uçaklarla desteklenen kızılılara karşı koyamayan zavallı milliyetçiler ovalardan Karaçay ve Malkar dağlarına çekilerek, cephe kurdular ve dışardan imdad beklerken düşmana cesaretle karşı koydular. Savaş bu minval üzerine iki ay sürdü. Diğer Kafkas ulusları da aynı zor durumda idiler. Karaçay ve Malkarlıların o kadar derin heyecn ve inanla bekledikleri yardım gerçekleşmedi. Onbeş bin kişiden ibaret küçük ordunun elinde eski sistem paslanmış tüfenk, kılıç ve kamalardan başka silâhı olmadığı gibi, mühimmatı da tükenmişti.

Kafkasyadaki isyanlar, Kazaklar, Ukraynalılar, Kırımıllılar arasında umumi bir şekil alan sabo-

tajlar ve memleketteki uumumi hoşnutsuzluk Kremlin idarecilerini ürkütünce köylüleri cebren kolkozlaştırmak fikrinden muvakkaten vaz geçmeğe karar vermişlerdi.

Stalin nisan sonunda «Pravda» gazetesinde basılan «Muvaffakiyetlerden dolayı baş dönmesi» adlı ve iki yüzölçü mekalesinde bu hadiselerin bütün mesuliyetini ve suçunu kendi üzerinden atarak yerli idarecilere yüklemekte ve müssebbiblerinin cezalandırılacağını vad ederek gayri memnun sınıfın haklarının iadesi ve zorla kurulmuş olan kolkozların dağıtılması için izin vermekte idi. Bu sefer, masum halkı bombalayan askeri

33

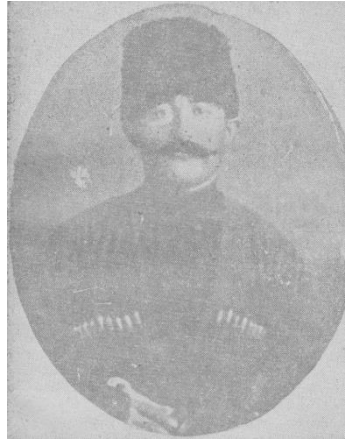
uçaklar Stalin'in oyalayıcı beyannamesini gökten yağdırmaya başladılar. Bunu diğer propagandalar takip etti. Güç durumunda olan ve yapacak başka çareleri kalmayan Karaçay, Malkar ve Çerkeslerin büyük bir kısmı Stalinin zaidlerine inanır görünerek kızıl orduya teslim oldular. Ancak bin kişiden ibaret mücahid dağlarda kalarak düşmanla her hangi bir şekilde uzlaşmayı kati surette red ettiler. Bunların içinde merhum Abdülkerim Hasan da var idi.

Bir taraftan aldatma ve diğer taraftan silâh kuvveti ile Kafkaslara sokulan Bolşevikler, Karaçay, Malkar ve Çerkes ülkelerinde yeniden kanlı zulüm ve tahakküme başlayarak eyalet idaresini kızıl askerlerin eline verdiler. Askeri mahkemeler kuruldu. Kukla muhtar idarede çalışan ve isyan zamanında sovyetlere sadık kalan bazı yerli komünistler bu askeri mahkemelerde tercümanlık yaptılar. Üç bin yerli kurşuna dizildi. Onyed bin kişide Sibiryaya sürüldü. Bunların içinde kızılara teslim olmayıp dağlara çıkan mücahidlerin yüzlerce aile efradı, kadın, kız ve çocuk bulunmakta idi.

Çeçen ülkesinde, Dağıstanda ve Azerbaycanda daha uzun süren isyanların aynı şekilde bastırıldığını söylemeğe hacet yoktur. Yüzbinlerce Türk ve diğer Kafkasyalı Müslümanlar Kremlin'in kurbanı olmuşlardır. İsyân çıkarmaya bile imkân bulamadan yalnız sabotaj ile yetinen Kazaklar, Ukraynalılar ve diğer uluslara mensup milyonlarca insan Bolşevikler tarafından suni olarak ihdas edilen açlıklar, sürgünler, ve kitle halinde kurşuna dizilmelerle imha edilmişlerdir. Stalinin vaadlerine rağmen 1932 den 1934 yılına kadar bütün memlekette olduğu gibi Karaçada da cebri sürette kolhozlaştırma tekrar devam etti. Bu sefer kolhozlara girmeyenlere ağır vergiler tatbik ettiler ve 1929 yılından itibaren özel mülk sahiplerine, devlet mü-

34

esseselerince hazırlanan ayak kabı, manifatura eşyası, tuz, kibrit, gaz ve diğer istihlâk maddelerinin tevzi ve

1930 da binlerce Sibirya'ya sürülmüş ve orada öldürülmüş Karaçaylılardan - Ishak Abayhan

satışını yasak ettiler ve buna riayet etmeyenleri ağır cezalara çarptırdılar. Başka şekilde yaşama imkânını bulmayan herkes kolhozlara sığındı ve bütün mal ve mülklerini devlete teslim ederek kendileri de kul oldular. Köylünün kolhoza verdiği malının bedelini almak şöyle dursun, kendisi devlet idaresinde işçi olarak çalıştığı halde emeği karşılığında ücret verilmez, ancak sene sonunda hayatını güçlüklerle idame edecek miktarda gıda, sadaka nevinden dağıtıldı. Bu suretle eskiden refah içinde yaşayan Karaçay ve Malkar halkı, her yerde olduğu gibi, aç, üstü başı yırtık ve sefil bir köle haline gelmiş bulunuyordu.

Bu yüzden 1934 de Karaçay ve Malkar'da tekrar sabotaj hareketi başladı. Kızılar buna karşılık olarak üç bin aileyi, «kulak elemanlarının son artığı» diyerek. Orta Asya'ya sürdüler. Geri kalanlar kolhoz boyunduruğu altında inlemekte devam ettiler.

Bu suretle Bolşeviklerin öteden beri öğündükleri, sözde sosyalist cemiyet Kafkasyada ve bütün Rusyada facialar silsilesinden başka bir şey değildir. Sovyet zımmatları istedikleri kadar gizlemeğe çalışsınlar, bolşevik sosyalizmini Sovyetler Birliğinde aklı başında olan hiç bir kimse istememekte ve bütün medeni dünya bu gerçeği artık öğrenmiş bulunmaktadır. Fakat Stalin için ne kendi halkının isteklerinin ve nede dünya efkârı umumiyesinin zerre kadar önemi yoktur. Kremlin zorbaları yalnız kendilerinin haklı olduklarını ve hakikatın Bolşevik idaresi tarafından temsil edildiğini her vesile ile hayasızca haykırmaktadırlar. Eski idealist sosyalistler de ortadan kaldırıldığı ve milyonlarca halk kit-

lesi korkutularak sindirildiği, açlıktan ve sefaletten bütün mukavemet kudreti kırıldığı ve neticede muti bir koyun sürüsü haline sokulduğu için meydan kendilerindenidir.

36

IV.

Bolşevik sosyalizminin en sadık tarafları arasında bile. Stalinin kahr edici siyasetini beğenmeyenler az değildir. Zira Bolşevik sosyalizminin kollektivleştirme, sanayileştirme hareketi zahirde emekçilerin menfeati gözetilerek ve onlar adına başlamış, hakikatte aleyhlerine netice vermiştir. Artık insanlık vasfını taşıyan, bir kalbe ve dimağa sahip olan her komünist ve normal her adam, bütün memlekette ırmak gibi akan suçsuz insan kanının ve göz yaşlarının işçilerin saadet ve selâmeti için değil, Stalinin bütün dünyayı zapt etmek yolunda giriştiği çılgınca emperyalist plânlarının gerçekleştirilmesi ve totaliter askeri rejimin vücade getirilmesi uğrunda harcadığını bilmektedir. Bolşevikler beşeriyetin çoktan geride bıraktığı karanlık kölelik rejimini tekrar iade ve sovyetleri medeni âlemde tecrit için arada demir perdeler ihdas etmişlerdir. Buna rağmen onlar yalancı propogandalarla demokratik âlemin serbesti ve refahına "kapitalist esareti,, ve kendilerinin açlık ve sefalet yuvalarına «dünya cenneti» adını takmışlardır.

Kremlinin 1936 yılında neşr ettiği anayasada bolşevik Rusyada sosyalizmin temelini atarak sömürücü sınıfı ortadan kaldırdıklarını ilân etmeleri her tarafta hayretle karşılandı. Zira Rusyada işçiler ve kolхозlarda çalışan köylüler, münevverler ve bütün emekçi sınıfı sosyalizmin vad ettiği nimetlere kavuş-

maktan uzak bir esir kitlesi haline sokulmuştı. Ni-

hayet Kremlinin yaptığı haksızlıklar Bolşevik partisinin içinde de gizli bir hareketin ve kaynaşmanın doğmasına sebebiyet verdi. Stalin bu yeni tehlikeye karşı acil tedbirler almakta gecikmedi. 1935 yılının başından 1937 yılı sonuna kadar sosyalistleştiği iddia olunan bütün memlekette bir terör havası esti. Bu kanlı devrede Sovyet Rusyada Stalin ve onun dayandığı NKVD (GPU'unu yeni adı) nın neler yaptığını bütün dünya az veya çok bildiği için tafsile hacet yoktur. Bu devrede Kremlinin vahşiyane icraat ve politikasına karşı gelen Rikof, Buharin gibi tanınmış şeflerden, komiserlerden, diplomatlardan, kızıl mareşallerden, eski inkilâpçı Rus işçilerine kadar milyonlarca insan tasfiyeye uğramış, kurşuna dizilmiş, hapishanelerde çürütülmüş ve kamplara gönderilmiştir.

Ukraynada, Beyaz Rusyada ve bilhassa Türkistan ve Kafkasya milli cumhuriyetlerinde katliamlar tertiplenmiştir. Rus inkilâbının başlangıcında Bolşevik demagogilerine aldanarak milli kurtuluş mücadelesinin aleyhinde çalışan ve Türk halklarını Bolşeviklerin eline düşürmeğe sebep olanlardan Feyzullâh Hocaef, İkrâ-mof (Türkistanda); Isaef, Tarkan (Kırım) Samedinuf, Musabekof (Azerbaycanda); Korkmazof, Samurskiy (Dağıstanda) Kabardaylı Kalmukof gibi Leninin eski şagirtleri bu sefer «halk düşmanı, burjuva, milliyetçi, dış devletler ajanı» yaftası altında NKVD tarafından kurşuna dizilmişlerdir. Çoğu Bolşevik partisinin eski üyelerinden olan, fakat Bolşevik zulmüne boyun eğmeyen veya zan altında bulundurulmuş müneverler, memurlar, işçiler ve köylüler de "hainler mu-

zur insanlar,, damgası altında mahkeme edilmeksizin öldürölmüşler veya Siberyaya sürölmüşlerdir.

38

Ruslar, Bolşevik inkilâbının başlangıcından beri komünist rejimine nefretinin izhar ede gelen, isyanlar çıkaran, Stalinin tabiri ile «müreteci Karaçay ve Malkarlılar [*]» in muhtar idarelerindeki milliyetçi münevverleri amansız bir şekilde imha etmişlerdir.

Yalnız 1936 38 yıllarında, idareyi ellerine geçiren NKVD teşkilâtı tarafından kurşuna dizilen, hapis olunan ve sürölen, işkencelere maruz bırakılan Karaçaylıların sayısı yedi bindir. Halkın eski münevverlerinden başka, bizzat sovyet devrinde yetişen gençler de imha edildikleri için, Karaçay üzerine yapılan baskı büsbütün yıkıcı olmuştur. O yıllarda NKVD tarafından öldürölen veya Siberyaya sürölen binlerce zavalı Karaçaylılardan bir kaç isim zikr edelim:

1- Eskilerden ve partisiz münevverlerden :
İsmail Akbay (Türkiye'de tahsil görmüş öğretmen ve şair. İlk Karaçay okul kitapları müellifi).
Taubiy Hubi (doktor, mütevazi ve değerli halk hadimi).
Hasanbiy Hubi (doktor,sağlık kurumu md.).
Nürçük Koçkar (doktor, sağlık kurumu md.).
Ramazan Kuat (Lise matematik öğretmeni, eski Maliye başkanı).

[*] 1926 yılının yazında istirahat için Kislovodsk şehrine gelen Stalin toprak dileğinde bulunan Karaçay delegelerine “mürteci Karaçay ve Malkarlılar benim tarafımdan hiç bir zaman muavenet göremezler” demişti.

39

Seyitbiy Kırımşamhal (Binbaşı, on yıl Sibiryada kaldıktan sonra dönmüştür. Son defa kereste fabrikasında işçi idi).

İsmail Karakët (Fizik öğretmeni, fizik ve matematik ders kitapları müellifi, Karaçay muhtar idaresinde eğitim işleri sabık başkanı).

Ramazan Teke (Avukat, Karaçay eyalet mahkemesi eski başkanı).

Haci Ishak Bayçora (Yüksek maden mühendisi, Gum'da kömür madenleri müdürü).

Ahmet Koban (Yüksek maden mühendisi, Elbrus isimli gümüş kurşun ocağı müdürü, Karaçay maden sanayii bölge baş müdürü).

Aslanbek Koçkar (Yol mühendisi).

Osman Hasan (Öğretmen ve cemaat hadimi).

Azret Örtlen (şair) v.s.

II 1920 yılı Karaçay milli kurtuluş hareketi bastırıldıktan sonra, Sovyetlerle barışarak Bolşevik partisine girenlerden:

Ömer Ali (1921 1923 senesi Karaçay inkilâp komitesi başkanlığını yapmıştır. Lenin, Trotzki ve Zinovyef ile ahablığı vardı. 1924-33 yıllarında Şimali Kafkasya ülkesi icra komitesi üyesi ve ilmi araştırmalar enstitüsü müdürü idi. «Karaçay», «Kara halk» ve diğer tarihi eserlerin müellifidir. Son zamanlarda Moskovadaki meşhur «Kızıl profesör enstitüsü» ne girmiş ve mezun olmuştur).

Ahmet Begeul (1926-28 yıllarında muhtar idare komünist komitesi propaganda şubesi başkanı. 1929-

“İnkılap ve Dağı” adlı mecmuanın birinci redaktörü idi. 1934 - 37 de «Kızıl profesör» enstitüsüne devam etmiş ve diploma almıştır).

Kurban Gürcü (Karaçay icra komitesinin birinci başkanı idi. 1924-1928 yıllarında Karaçay'ı sovyetleştirmekte başarı elde ettiği için «Kızıl bayrak» nişanı almıştı. Ancak partinin cebren kolhozlaştırma hareketi aleyhinde olduğu için 1928-1933 yıllarında Moskovaya çağrılmış ve son defa tevkifinden önce Karaçay muhtar idaresinin başına dönmüştü).

İslam Hubi - müstear adı İslam Karaçaylı (Şimali Kafkasyanın tanınmış gazetecisi, edebiyat tenkidcisi, bir çok eserlerin müellifi. Karaçayın ilk milli gazetesinin redaktörü, 1929 35 yıllarında Şimali Kafkasya komünist partisinin çıkardığı «İnkılap ve Dağı» adlı mecmuanın ikinci redaktörü ve son defa tevkifinden önce Şimali Kafkasya ilmi araştırma enstitüsünün sekreteri idi).

Immolat Hubi (İdare ve kooperatif işlerinde uzun seneler çalışmış bir uzman, 1930 35 yıllarında Rostof şehrinde Şimali Kafkasya müzesi müdürü, son defa tevkifinden önce de Karaçay muhtar idaresi dil kurumu başkanı).

İsmail Baykul (Muhtar idare teftiş kurulunun uzun yıllar boyunca üyesi).

Muhammet Batca (Yüksek parti idarecisi, Merkez komitesi tarafından Kazakistanda parti işlerinde çalıştırılmış).

Abdülkerim Halkëç (Eyalet reis muavini, tevkifinden önce maliye bölge başkanı) v.s.

III- Eski Karaçay cemiyetinin avam tabakasına mensup olup sovyet devrinde yüksek komünist okullarında tahsil görenlerden ve muhtar idarenin en önemli mevkilerine getirilenlerden:

Hasan Appa (Muhtar idarenin yıllarca savcısı, parti müfettişliğinin daimi üyesi, Karaçay parti idare komitesi ikinci ve daha sonra birinci sekreteri, kabiliyetli yazar, «Kara K    » adlı romanın m  ellifi).

Ashat Bici (Doktor operat  r, eyalet hastahanesi ba  hekim ).

Kasım Bota  (Parti idarecisi, tevkifinden önce muhtar idare icra komitesi başkanı).

Hızır  zden (Karaçay muhtar idaresi Moskova mümessili).

 slam Tambi (Tarihci ve parti idarecisi,  imali Kafkasya parti komitesi müfettişi, daha sonra Karaçay parti komitesinin kültür - propaganda i leri başkanı, tevkifinden önce eēitim dairesi başkanı ve Kültür – ilim araştırma enstitüsü müdürü, «Karaçay önce ve  imdi», «Karaçay tarihinden akisler», «Malkarların aslı» adlı eserlerin müellifi).

Ali Soltan Gerbek (Karaçay milli neşriyat müdürü).

Tau Soltan Karaba  (Kızıl Karaçay gazetesi redaktörü).

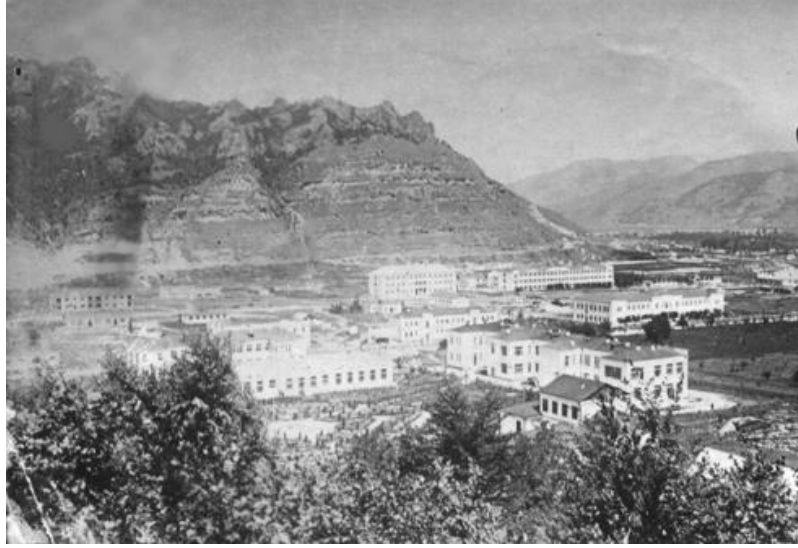
Hamit Laypan (Tarih i ve Karaçay pedagoji enstitüsü  ēretmeni).

Ashat Botas (Muhtar idare askeri idare başkanı).

Mahmut Sozaruk (Eyaletin komünist gençlik teşkilâtı başkanı) v.s.

Bu sonraki temizlemede mahkûm olan diğer yüzlerce, parti, idare, ekonomi, maliye, kooperatif, maarif memurları ve uzmanları binlerce işçi ve kolhozcu köylü vardır.

42

Mikoyan Şaharın bir semti. Karaçay halkının alın teriyle yapılmış olan bu şehir sonradan bir hapishaneye çevrilmiştir. Resimde ön planda hapishane ve (NKVD) nin oturduğu binalardır görülüyor.

43

Ayrıca 1930 yılında olduğu gibi, asgari sekiz yüz kadın da tevkif edilmiş veya sürülmüştür. Stalinin yeni anayasasında kadınlara tanıdığı müsavat ilk defa bu sahada tecelli etmiştir!

Yukarda da işaret edildiği gibi, bu zavallıların suçları müstebid sovyet rejimine karşı gizli olarak kalblerinde husumet beslemeleri (açık mücadele artık imkânsızdı), felâkete maruz bulunan işçi ve köylüleri vahşice istismardan kurtarmak, hiç olmazsa onların elemelerini hafifletmek kasdiyle fırsat düştükçe müdahaleleri olmuştur. Kremlin tarafından ilân olunan yalan ve iftira dolu suçları ise şunlardır:

1 Memlekette eski çarlık ve kapitalist nizamı iadeye teşebbüs,

2 Bu maksada hizmet için düşman burjuva devletleri ile gizlice işbirliği yapmak,

3 Halkın aleyhine iktisadi, kültürel ve diğer sahalarda zararlı faaliyette bulunmak v.s.

Geniş halk tabakalarını aldatmak ve icraatlarını haklı göstermek için tertiplenen bu ittihamlar içinde bazı hakikatler de yok değildir. Bu cümleden olarak, Karaçaylıların ve diğer dağlı kabilelerin sovyet düşmanı oluşları bir gerçek, Türkçülüğe taraftar oluşları, Şimali Kafkasyayı sovyet birliğinden ayırıp komşu hür devletleri birliğine katılmak bu zavallıların ezeli emelleri idi. Bu gayeler için asırlarca kan döküyorlardı.

Ancak onlar bu suçları yalnız komünizm rejimine mahalif partisiz münevverlere değil, Ömer Ali ve Kurban Gürcü gibi, yirmi yıl Bolşevik partisinin faal üyeliğini yapmış üyelerine de yükliyorlardı. Karaçay ve Malkarlı komünistlerin toptan milliyetçi oldukları iddiya olunamazdı. Bunların içinde samimi ve idealist komünist ve enternasyonalistler de vardı. Bunlar Staline

karşı gelen Buharin taraftarları idiler. Ayrıca şunu da ilâve etmek lâzımdırki, sanıklar içinde tamamen suçsuz, dünyadan bihaber, hatta Stalinin rejimini dahi kavrayamamış olan ve toptan komünist gençlik partisine sokulmuş gençler de vardı. NKVD ajanları onları da zan altında bulundurarak ortadan kaldırmışlardır.

Bu icraat dolayısıyla Rusyada yeni bir atalar sözü peyda oldu: «Stalin gerçekten hakimdir. Çünkü o eski düşmanlarını unutmuyor, şimdikiileri uzaktan görüyor, gelecekteki düşmanlarını ise önceden biliyor» Bu fikra hakikatin tam bir ifadesidir. Stalin gelecekte kendisine karşı koyabilecek komünistleri “halk düşmanı, hain” diyerek imha ediyordu. Şimdi şu sual hatıra gelebilir. Acaba Stalinin halk içinde ve geniş parti mehafilinde gerçekten sadık taraftarları var mıdır? Merhametsiz, totaliter bir rejim mümessilinin ancak geçici yol arkadaşları olabilir. Bolşevik ejderi onlardan binlercesini, kendi yavrularını yiyen kedi gibi, sık sık yemektedir.

Bolşevikler 1936 38 yıllarında Karaçay ve Malkar münevverlerini bu suretle imha ettiler. Onlarni yerine muhtar idareye ve milli müesseselere, 1930 yıllarında olduğu gibi, dışardan Rus ve diğer unsurlar getirildi. Bir kaç cahil ve tecrübesiz yerli genci de çeşni kabinden ve gözü boyamak için bu idareye katmayı ihmal etmediler. Artık Karaçaylıların son hakkı da alınmış ve yapılan değişiklikler umumi hayatta ve bilhassa kültür ve ahlâk sahasında yıkıcı olmuş ve milli kültür kıymeti taşıyan ne varsa toptan yok edilmiştir.

Karaçay ve Malkar münevverlerinin kitle halinde ifnası ile küçük Türk halkının ileri hamleler yapan kültür gelişmesi temelinden yıkılmıştır. 1936 38 yıllarında, yani kanlı terör devresinde, Karaçay lehçesinde

neşredilmiş kitaplar Bolşeviklerin tabirince “sovyet aleyhtarı milliyetçi ve muzur güruhun karalamaları” tek bir nüsha kalmamak üzere toplattırılmıştır. NKVD ajanları, eski engizisyon hâkimleri gibi, halkın tarihi ve edebî eserlerinden başlayarak dil, coğrafya ve diğer okul kitaplarına varıncaya kadar, her kültür malzemesini meydanlarda yakmışlardır. Uzun yıllar zarfında büyük masraflarla basılan lûgatler, imlâ ve terim kılavuzları, yabancı dillerden çevrilen eserler kızıl yangından kurtulamamıştır.

Şayanı dikkattirki, bu sırada rusçadan ve diğer dillerden türkçeye çevrilen edebi ve ilmi eserleri ve hatta Sovyet devrinin başından beri Karaçay lehçesine çevrilmiş olan marksist eserleri de bu tercümeler mukabil ihtilalciler tarafından yapıldığı için ateşe vermişlerdir.

Bunlar yetişmiyormuş gibi Bolşevikler, 1928 yılında bütün Rusyada yaşayan Türkler için Lâtin alfabesi kabul olunmuşken bunu kaldırıp yerine Rus alfabesinin kullanılmasını emir ettiler. İnkilâptan önce Karaçay dili için alınmış olan dil, coğrafya, tarih, matematik ve diğer ilimlere ait termleri ve imlâ kaidelerini red ederek yerine ruslaştırılmış termleri ve imlâ kaidelerin soktular.

Bolşevikler Karaçayın sağlam milli temeller üzerine kurulan ve gelişme yolu tutan genç kültürünü yok ederken, bilhassa şu gülünç esbabi mucibeye istinat ediyorlardı: «Milliyetçiler ve pantürkistler Karaçay ve diğer Türk kavimleri kültürlerinin doğru yolda gelişmesini önlemişler ve Rus halkının kültürüne aykırı yol tutmuşlardır. Karaçay ve diğer Türk kavimlerinin

gerçek gelişmesi geri fikirli Şarkta ve soysuzlaşmış Batıda değil, sosyalist Rus kültürüne sıkı bağlı kalmakta, ona yaklaşmakta ve büyük Lenin ve Stalinin dili

46

olan zengin Rus dili temellerine dayanmaktadır..... Böyle bir iddianın altına eski Çarlık idaresi ruslaştırıcılarından herhangi biri de seve seve imzasını atabilirdi.

Görülüyor ki, Kremlinin azınlıklar milli kültürleri hakkındaki görüşü ruslaştırmaktan başka birşey değildir. Fakat Kremlin mensupları sinsice hareket ederek, her işlerinde olduğu gibi, asıl maksatlarını yalan ve riya perdesi arkasında saklamaya çalışıyorlardı. 1938 yılında Karaçay ve Malkar ülkelerinde başlayan ruslaştırma seferberliği, 1940 yılına kadar bütün Türk kavimlerine teşmil edildi. Şimali Kafkasyada Dağıstan, Çeçen-İnguş, Şimalî Osetya, Kabarday, Çerkes, Adigey muhtar idarelerinden başlayıp, Azerbaycan, Kazan, Kırım ve Türkistan Cumhuriyetlerine kadar uzanan sahalarda yapılan kanlı temizlemeler ve mânevî baskılar neticesinde Rus alfabesi ve Rusça terimler yerleşti.

Bolşeviklerin millî kültür meselelerinde olduğu gibi, diğer sahalarda da yaptıkları işler ve tuttukları yolun mantığı, zamanla müraileklerini meydana koymakta geckimedi. «İşçi ve köylü iktidarı; Sovyet Rusya, memlekette yaşayan milletlerin ve halkların ihtiyarî ve kardeş bir birliğidir» tarzındaki yalanlar yanında Stalinin meşhur «şekli, millî ve muhteviyatı sosyalist olan kültür» bir tuzaktan ve mânasız cümleden başka bir şey değildi.

Evvelce de açıklandığı gibi, Bolşevikler 1926 -1927 yıllarından itibaren Rusyada milli kültürleri muhteva-

sını sovyetleştirdirler. Serbest millî ruh yerine sözde sosyalist (Bolşevik) fikirlerini soktular. «Sosyalist millî kültürler» Bolşeviklerin elinde halkları ruhî esarete ve mânevî inhilâlâ uğratan bir tehlikeli silâh olarak kullanıldı. Bütün Sovyet edebiyatının en başta gelen muhteviyatının Bolşevik zimamdarlarını ve bilhassa

47

Stalini methetmekten ibaret oluşu da bunu açıkça gösterir. Millî unsur olarak henüz muhafaza olunabilen kısım yalnız şekil yâni dil, yazı ve diğer bazı unsurlardan ibaretti. 1938 yılında bu sonuncular da ortadan kaldırılınca Ruslaştırma için artık hiç bir engel kalmamıştı.

Gayet bedihidir ki, milli kültürün muhtevası ile şekli arasında olan bağıllık, Stalinin bayağı uydurmalarından ayrı olan daha geniş ve daha derin mânada karşılıklı tesirlere ve münasebetlere dayanır. Onları sunî ve cebrî şekilde ayırarak yabancı aşılarda sağlam bir kültür kurulamaz.

Stalinin siparişi ile elde edilen milli kültürlerin (!) birer karikatür olduğu anlaşılınca bu da beğenilmiyerek Rus emperyalistlerinin ananevî siyasetine dönüldü. Meşhur beyaz ayı «Sosyalist milli kültür» paranasasını yırtarak kocaman başını yine göstermişti.

Bu Ruslaştırma siyaseti yalnız alfabe ve term meselelerine münhasır kalmadı. Umumiyetle Sovyet birliğinde yaşıyan Rusdan gayri milletlere ve bilhassa Türklere büyük ölçüde ideolojik baskı yapıldı. Bunun politik bakımdan sebepleri açıktı :

İhtilâlcı sosyalizm nazariyesinin menşei medenî

Batıda olmakla beraber onu doğuran, besliyen ve büyük bir dünya kuvveti haline getiren Rusya ve Rus halkı olduğu için azınlıklar da ve bu meyanda Ukrayna ve Kazaklar ülkesinde de totaliter sistem cebren sokulmuş ve bu halklar arasında Ruslara karşı düşmanlık duyguları gittikçe büyümüştür.

Yukarıda da temas edildiği gibi, Kremlin bazı Rus aslından gelen idealist komünistler de düşman olmuşlardır. Ayrıca Bolşeviklerin ötedenberi kendilerine müttefik saydıkları «bütün ülkelerin proletarları» bilhassa Avrupa'nın kültürlü ve inkılâp tecrübeleri olan işçi si-

48

nifı Kremlin dünya inkılâbı nazariyesine uymıyarak nefret duymuş ve hakikî sosyalizmi demokratik, parlamenter ve diğer makul usullerle sağlamaya çalışmışlardır. Bu hal bolşevizmin sosyal ve uluslararası dayanaklarının, gerek memleket içinde ve gerek ise bütün dünyada, gün geçtikçe azalması demektir. Tehlikeyi seven Bolşevikler bütün Sovyetler Birliğini demir perde ile çevirmişler ve memleketi muazzam bir hapishane haline getirmişlerdir. Ağır bir buhrana sürüklenen Kremlin kendisini umumî bir çöküşten kurtarmak için Rus halkını aldatmaya ve gelecekteki mücadelelerde yine onu kullanmaya çalışmaktadır. Azınlıklardan milyonlarca insanın imhasında Bolşeviklere destek olan Rus halkı Stalin'in «cennet» inden hayal sukutuna uğramış olmakla beraber eski emperyalist emelleri okşandığı müddetçe Kremlin muzahir olabiliyordu. Bolşevikler, beynelmilelcilik propagandası altında milli duyguları gevşeyen Rus halkını tekrar istismar için onun milli taassubundan faydalanma yolunu tuttular.

1934 35 yıllarından itibaren Stalin, Bolşeviklerin Rus tarihi hakkındaki eski görüşlerini bir tarafa bırakarak, şovenlik prensibine dayanan yeni bir görüş tavsiye ve telkin etti. Buna göre «Rus halkı yer yüzünde en müterakki bir millettir: Bütün dünya kültürünü ve medeniyetini en önemli değerler ile zenginleştiren de Ruslardır; Rus prensleri ve çarları, eski komünist propagandasında denildiği gibi sömürücü ve emperyalist değil, bilâkis memlekete en çok faydalı işler gören devlet adamlarıdır. Rusyanın şimdiki idarecileri de eski tarihî role sadık kalarak, Rus devlet ananesinde yeni devirde, uluslararası özel şartlar altında devam ettirmektedirler. Memlekette yaşıyan Ruslardan gayri milletler eskiden olduğu gibi şimdi de kendi ihtiyaçları ile

49

iltihak etmişlerdir. İçlerinden bazıları Rus halkı ile kardeşliği istemiyerek ona karşı gelmişse bizzat kendi menfaatleri aleyhine hareket etmiş, yerli mürteci milliyetçi unsurlarla dış emperyalist devletlerin telkinlerine uymak hatasını irtikâp etmişlerdir....» V.S. Rus halkına söylenen bu hezeyanları ve telkinleri gayet tabii görmek gerekir. Önemli olan nokta, şimdiye kadar «komünizm ve sosyalizm», hedeflerini güttüğünü bildiren Bolşeviklerin Rus Çarlık nizamını devam ettirmeğe çalışmalarında ve «dünya proletarlarının ve mazlûm milletlerin rehberi» sayılan Stalin ve hempa-larının Rus çarlarının muakipleri olmalarındadır. Şu farkla ki, Rus nizamı Bolşeviklerin rejimine nazaran çok daha adil ve çarlar Staline nazaran daha insan idiler.

Politbüro'nun izni ile bu fikirleri telkin eden türlü tarihî okul kitapları telif edildi ve edebî eserler 1938 - 41

yıllarında bütün memleketi doldurdu. Karaçay ülkesi gibi, 1937 yılı sonunda bütün okulları ders kitaplarından mahrum ve umumiyetle kültür hayatları hemen sönmüş olan halklar arasında bu yeni eserleri azınlıkların diline çevirmek ve okutmak birinci derecede önemli siyasî ve idarî vazife idi. Bu kitapların yeni Rus alfabesi ve Rusçadan bozma termlerle basıldığını kayda lüzum yoktur. Kremlinin siparişi olan bu yeni «bilim» ler de azınlıklar tarafından her yerde itimatsızlık ve nefretle karşılandı.

50

V.

Okuyucularımın takdir edecekleri gibi, Karaçay ve Malkar muhtar idareleri, harp öncesi 1939 - 40 yıllarını umumî bir sarsıntı içinde geçirmişlerdi. İki yüz bin nüfusun yüzde yirmisi öldürülmüş, diğer yüzde yirmisi Sibiryanın kuzey kutup bölgesine, Uzak Doğu mahpus kamplarına sürülerek tedricî, fakat amansız bir ölüme mahkûm edilmiş idi. Geri kalan kısım içinde her aileden bir veya iki âzası veya yakın akrabası bolşevikler tarafından suçsuz olarak öldürülmiyen veya sürülmiyen yoktu. Üstelik maddi ve mânevî bakımdan da soyulmuşlar ve her vesile ile tahkir ve tezlil edilmişlerdi. Yeni devir bu sıkıntıları ve felâketleri tahfif şöyle dursun, daha da artırmış ve kesinleştirmiştir.

Çok gerginleşen uluslararası durumdan her ne pahasına olursa olsun faydalanmak ve kızıl emperyalist plânlarını gerçekleştirmek için acele harp hazırlığına girişen Kremlin, Sovyet halklarını daha sert ve barbarca istismara başladı. Meselâ, 1939 yılında Karaçayda bütün Sovyet birliğinde olduğu gibi, işçilerin ve me-

murların kendi arzuları ile işten çıkmaları veya başka bir işe girmeleri hükûmetin müsaadesine bağlı idi. En küçük gecikme için para cezası alınıyor ve yirmi dakikadan fazla gecikenler ise hapse mahkûm ediliyorlardı. Halkın vicdan hürriyetinin mutlak surette yok edilmesinin isbatı olarak, Rusyadaki bütün Mmüslüman ülkelerinde olduğu gibi, 1939 da Karaçay ve Malkar'da mescidler ve camiler resmen kapatıldı. Cemaat çok-

51

tan hocasız kaldığı ve dinî vazifeyi alenen ifa bir cinayet saydığı için mabedler boş kalmış ve bunlar dinsiz idareciler tarafından kolhoz anbarına veya ahıra çevrilmişlerdi.

Sovyet propagandası, her zaman yaptığı gibi, halkın bu zavallı ve miskin durumuna da «sosyalizm ve hakikî demokrasi» adını vermeğe yelteniyordu. Kremlin Stalin ve Molotof gibi kodamanları ise, bu sıralarda bütün dünyaya karşı utanmadan «Sovyet Birliğinde halk ile idare artık birleşmiştir. Tarihte birinci defa olarak devlet ile halkın arasında siyasî ve moral birlik sağlanmıştır» diyorlar ve «Şimdi Sovyet Rusya cihan inkılâbının yenilmez kalesi olmuş ve gerekirse her hangi bir düşmanı bozguna uğratacaktır» tehdidini savuruyorlardı.

Gerçekten, Hitlerci Almanya, Faşist İtalya ve mütecaviz Japonya Cemiyeti Akvamdan ayrılıp cihan sulhu aleyhine harekete geçtikleri ve muvazene bozulduğu zaman Sovyetler bundan faydalanarak ve dışardan kendilerine henüz bir tehdit görülmediği halde etrafa saldırmaya başladılar. Sovyet Fin harbinin açık mânası bu idi.

Dünyanın bu karışık durumu felâketten felâkete

düşen Karaçay halkını ve diğer Kafkas milletlerini çok ilgilendiriyor ve yeni kurtuluş ümitleri beslemelerine sebep oluyordu. Küçük ve suçsuz Finlandiya'ya Kızıl-lar tarafından yapılan açık ve haksız tecavüz karşı-sında dış medeniyet âleminin ve bilhassa Amerikanın bigâne kalmıyarak müdahale edeceği sanılıyordu. Ayrıca Sovyet - Fin harbi kızıl ordunun zayıflığını meydana koyunca, dışardan gelecek ciddi bir darbe ile Kremlinin askerî, siyasî, idarî ve ekonomik cebrî te-

52

tan hocasız kaldığı ve dinî vazifeyi alenen ifa bir cinayet saydığı için mabedler boş kalmış ve bunlar dinsiz idareciler tarafından kolhoz anbarına veya ahıra çevrilmişlerdi.

Sovyet propagandası, her zaman yaptığı gibi, halkın bu zavallı ve miskin durumuna da «sosyalizm ve hakikî demokrasi» adını vermeğe yelteniyordu. Kremlin Stalin ve Molotof gibi kodamanları ise, bu sıralarda bütün dünyaya karşı utanmadan «Sovyet Birliğinde halk ile idare artık birleşmiştir. Tarihte birinci defa olarak devlet ile halkın arasında siyasî ve moral birlik sağlanmıştır» diyorlar ve «Şimdi Sovyet Rusya cihan inkılâbının yenilmez kalesi olmuş ve gerekirse her hangi bir düşmanı bozguna uğratacaktır» tehdidini savuruyorlardı.

Gerçekten, Hitlerci Almanya, Faşist İtalya ve mütecaviz Japonya Cemiyeti Akvamdan ayrılıp cihan sulhu aleyhine harekete geçtikleri ve muvazene bozulduğu zaman Sovyetler bundan faydalanarak ve dışardan kendilerine henüz bir tehdit görülmediği halde etrafa saldırmaya başladılar. Sovyet Fin harbinin açık mânası bu idi.

Dünyanın bu karışık durumu felâketten felâkete düşen Karaçay halkını ve diğer Kafkas milletlerini çok ilgilendiriyor ve yeni kurtuluş ümitleri beslemelerine sebep oluyordu. Küçük ve suçsuz Finlandiya'ya Kızıl-lar tarafından yapılan açık ve haksız tecavüz karşı-sında dış medeniyet âleminin ve bilhassa Amerikanın bigâne kalmıyarak müdahale edeceği sanılıyordu. Ay-rica Sovyet - Fin harbi kızıl ordunun zayıflığını mey-dana koyunca, dışardan gelecek ciddi bir darbe ile Kremlinin askerî, siyasî, idarî ve ekonomik cebrî te-

52

şekkilllerinin bir anda çökeceği kanaati hâkim olmuş-tu. Küçük olmakla beraber büyük ruhlu Fin halkının kendi istiklâl ve hürriyetlerini müdafaa uğrunda gös-terdikleri fedakârlık ve kahramanlık Şimali Kafkas-yanın harpçi, fakat şimdi kuvvetten düşmüş halklarının ruhlarında derin akisler yaratıyor ve onları müca-deleye teşvik ediyordu.

Karaçay-Malkar, Çeçen - Ingus, Dağıstan Cum-huriyetlerinde 1930 yılından beri tükenmiyen Sovyet aleyhtarı hareketler tekrar artmaya başladı. 1939 yı-lının sonbaharında NKVD'nin yerli idarecilerine sui-kastler yapıldı. Laba ve Muşt'daki altın madenleri, Bi-çesin, Mamatay ve diğer yerlerdeki peynir ve tereyağı imalâthaneleri ve Rusyanın en büyük Üçköken ve Ki-çi-Balık devlet haraları çetelerin hücumuna uğradı ve işletmelerin düzeni bozuldu. Tehlikeyi önleyemiyen yerli polis kuvvetlerine yardım için hariçten kuvvet gönderildi. Karaçay ve Malkar dağlarında 1930 da ol-duğu gibi yeniden mücadele başladı.

Maalesef Sovyetler Brliğinin uluslararası durumu, bilindiği üzere fenalaşacağı yerde, daha da iyileşti. Bol-

şevikler Finlandya ile savaştan maddî ve bilhassa mânevî bakımdan zararlı çıkmalarına rağmen, Avru-panın göbeğinde tecavüzkâr harbe başlıyan Hitler ile ittifak akd ederek Polonyayı paylaştılar. Çok ucuza mal olan bu zengin ganimetten iştahları kabaran kızıl-lar, 1940 yılında Baltık devletlerini, Basarabyayı, Şi-mali Bokovinayı haince zaptettiler. Bolşevikler impa-ratorlukların nüfuz sahalarını Balkanlara ve Yakın Doğuya teşmil için gizlice hazırlanmaya başladılar. Bolşeviklerin üst üste böylece kolay ve çabuk iler-lemeleri, Stalinin kurduğu cebrî sistemin yıkılmasını

53

dört gözle bekliyen Türkler, Müslümanlar ve diğer Rus olmiyan unsurlar üzerinde dehşetli bir tesir icra etti. Sovyet totaliter rejiminde dünya durumu hakkında doğru malûmat almak imkânlarından mahrum olan, Bolşevik propagandasının verdiği haberlere inanmıyan, kendi fikir adamlarını ve rehberlerini kaybeden Kara-çaylılar iç ve dış siyaset hâdiseleri karşısında soğuk-kanlı olarak muhakeme yürütmek imkânından mah- rum ve âdeta şaşkın bir ruh haleti içinde idiler.

Karaçayın sağ kalan ihtiyarları, 1918 - 1920 yıllarında olduğu gibi, şimdi de kendi kendilerine şunları sormakta idiler:

- Bolşevizmin bütün insanîyetin ve insan hürriye-
tinin en hain düşmanı olduğunu bazı dış memleketler
niçin hâlâ anlamıyorlar? Basit ve mevziî dâvalarla lü-
zumundan fazla meşgul oldukları halde cihanşümul
önemi olan meseleleri niçin unutuyorlar? Bu tehlikeli
yangını genişletmeden niçin söndürmüyorlar? Yoksa
Bolşevik propagandasının ikide bir tekrarladığı gibi
Sovyet dünyası dışında ahlâk, akıl ve mantık körleşti

mi? Tanrı Bolşevikleri, günahkâr dünyayı cezalandırmak için mi yer yüzüne musallat etti? İnsanlığın daima inandığı ve beklediği adalet boş bir sözden mi ibarettir? Dünya tarihinin en müstebit zaliminin ve yirminci asır Firavununun başına bir belâ inmiyecek ve kurduğu cehennem sönmiyecek mi? Onun hunhar elinin döktüğü milyonlarca insan kanını Tanrı görmüyor, mahpus kamplarında inleyen milyonlarca köylü, işçilerin ve onların masum yavrularının feryadlarını eşitmiyor mu?

Nihayet heyecanla beklenen kurtuluş gününün 22 haziran 1941 yılında doğduğu sanıldı. Kremlinin yenil-

54

mez kalesine dışardan yıkıcı darbeler indirilmeğe başlanmıştı. Ancak Sovyetlere karşı bu darbe beklendiği gibi İngiltere, Fransa ve diğer demokratik memleketlerden değil, Stalin'in dostu Hitlerden ve Almanlardan geliyordu.

Şu cihet de kayde şayandır ki, Kafkaslılar ve o meyanda Karaçaylılar, dünya medeniyetine büyük hizmetleri olan Alman halkını takdir etmekle beraber, Hitlerin Bolşeviklerinkine benziyen polis ve totaliter rejimini beğenmiyorlar ve şovenliğe dayanan ve «üstün ırk» nazariyesinden, Yahudilere ve diğer milletlere karşı tatbik ettikleri gayri insanî muameleden ürüyorlardı. Bununla beraber Allahın ve insanların müthiş düşmanı olan Staline ilk defa olarak kılıç sallayan Hitler o sıralarda demokratik devletlerin tanınmış atıl şahsiyetlerinden daha çok takdir topluyordu. Bizim can düşmanımıza karşı ateş açan kim olursa olsun dostumuzdur, prensibi Karaçaylıların müstevli Almanlar-

la olan münasebetinde bir temel taşı olmuştur.

Alman-Sovyet harbinin ilk devresinde nisbeten az sayıda, fakat teknik ve mâneviyat bakımından üstün Alman orduların, Bolşeviklerin «yenilmez» olarak vasıflandırılan, hakikatte zayıf ve mâneviyatı bozuk kızıl ordu-sunu parçalayarak perişan etmesi ve milyonlarca esir alması herkesi hayretler içinde bırakmıştı. Sosyalist-leştirilmiş işçilerden, köylülerden ve işçi münevverlerden mürekkep Sovyet askerleri, bilhassa azınlıklardan toplanan unsurlar çok defa mukavemet göstermeden kendi arzuları ile «burjuva» Almanlara teslim oluyorlardı. Üstelik Kremlin hükümetine ihanet ile suçlandırılan bu askerler Alman esir kamplarında atıl durmayı istemiyorlar ve Bolşevikliği ortadan kaldırmak için birlikte mücadeleyi teklif ediyorlar ve silâh istiyorlar-

55

dı. Az zaman sonra harbin ikinci yılında onlardan Bolşevik aleyhdarı milli lejyonlar kuruldu. Türkistan, Kafkasya, Kırım ve diğer ülkelerini Türk kavimleri, Ukraynalılar, Don Kuban ve Terek kazakları, Kal-muklar bu harekete katıldılar. Rusyanın eski tarihin-de görülmemiş muazzam bir yıkılma oluyordu.

Harp alanlarındaki hezimetlerle birlikte iktisadi hercümerc de baş gösterdi. Bolşeviklerce yıllardanberi medhiyesi yapılan plânlar sosyalist iktisadi sistem ve kolhozlar iflas etmiş ve bütün Rusyada açlık âmansız yeni bir düşman halinde baş göstermişti. O zengin Rusya ordusunu tanklar, uçaklar ve kamyonlarla techiz şöyle dursun sadece tüfek, cephane ve hattâ siyah ek-mek temininden âcizdi. Eğer Amerika ile İngilterenin yardım olarak verdiği techizatı, askerî elbise ve erzak olmasa bütün kızıl ordu hiç savaşmadan toplu bir hal-

de açlıktan ve soğuktan mahvolurdu. Bunun sebeplerini ekonomi idarede cezr  ve insafsız bir şekilde devletle tirmede, kırtasiyecilikte, idarecilerden müstakil olarak yaratıcı i  yapma sal hiyetinin alınmasında, cahil parti  eflerinin lüzumlu ve lüzumsuz müdahalelerinde, köylü ve işçinin k le derekesine al altılmasında ve bütün bu hareketlerin halk ruhunda uyandırdığı reaksiyonda aramak gerektir. Bu suretle harbin yarattığı ekonomik «kaos» umumî bir içtimaî ve siyasî buhrana müncer olmuş, hattâ onun da sınırlarını a mı tı.

M stevli Alman ordusunun bidayette Ukrayna, Beyaz Rusya, Kırım ve hattâ kısmen büyük Rusyada «kurtarıcı» telâkki edilerek onlarla işbirliği yapılması bunu isbata kâfidir. I gal altında olan veya tahliye olunan yerlerde kom n st idaresi tarafından kökünden yıkılmış iktisadi hayatı yeniden kurmak, açlık ve

56

sefalet altında inleyen işçileri ve köylüleri kurtarmak, yasak edilen din ve insanlık haklarını serbestçe kullanman için faaliyete giri ildi.

Ukraynalılar, Beyaz Ruslar ve bilhassa Ruslar Alman işgal idaresini hoş görmemekle beraber kendiliklerinden kaldıramadıkları Bolşevik idaresini müstevli düşmanın yardımı ile temizledikten sonra diğer demokratik devletlerin de yardımı ile Alman boyunduru unu silkip atmak tasavvurunda idiler.

Şimdi  imali Kafkasyada, bilhassa Karaçay ve Malkar  lkelerindeki duruma bir göz gezdirelim: Karaçay, Malkar ve diğer da lılar haricten Bol e-

viklere gelecek bir hücumu çoktan bekledikleri için Almanları kurtarıcı olarak karşılamaya hazırlandılar. Memlekette bir bayram havası esti. 1939 da tekrar canlanmış olan ayaklanmalar bu sefer umumî bir şekil aldı. Milliyetçilerle NKVD nin tenkil teşkilatı arasında şiddetli çarpışmalar oldu. Bolşevikler isyanı bastırabilmek için fevkalâde tedbirler almaktan çekinmediler. Bu cümleden olarak harbin üçüncü ayından itibaren Karaçay ve Malkar'da umumî bir seferberlik yapılarak 17 - 55 yaşlarında olan erkekleri istisnasız askere çağırıldılar. İşçi azlığından sanayi müesseselerinde ve kolhozlarda faaliyet hemen hemen durdu. Kültür ve maarif müesseseleri kapatıldı. Boş kalan yerlere batıda Alman istilâsından kaçan yabancıları doldurdular. Bu seferberlik sırasında yerli köylüler ve işçilerden yüzde yirmisi dağlara sığınarak dâvete icabet etmediler, ve çetelere katıldılar. Biraz sonra 16 - 45 yaşındaki kadın ve kızlar da seferber edilerek müdafaa işlerinde çalıştırılmaya başlandı. Karaçay sınırlarından 57 dan 100-200 kilometre uzakta bunlar, Alman tanklarına karşı hendekler kazdılar.

Harbin bidayetinden itibaren her yerde olduğu gibi Karaçay'da da otobüs, kamyon gibi motörlü nakil vasıtaları, at, öküz, araba hattâ hamut ve diğer koşu takımları müsadere edildiği için nakliyat işleri temelinden bozulmuştu. Merkezi idare bu nakliyat buhranını önlemek için arabalara ineklerin koşulmasını emretti.

Bolşevikler tarafından Karaçay ve Malkar ülkesine yapılan sürekli baskı eylül ayında daha da ağırlaştırıldı. Sovyet baş kumandanlığının gizli bir emriyle Karaçay, Malkar, Çeçen, İnguş milli kıtalarının ve

münferit askerlerinin itimada lâayık olmıyan düşman unsurlar telâkki olunarak, asıl muhariplerden ayrılmalrı ilgililere tamim edildi. Bunun üzerine Grozna, Prohladnaya, Mineralniyevodi ve diğır mıntakalardaki büyük kışlalarda talim görmekte olan onbinlerce Karaçay, Malkar, Çeçen ve İnguş erlerinin resmî elbisele-ri sırtlarından alınarak amele taburlarına ilâve edildiler ve Ural'ın kömür ocaklarına ve diğır sanai bölgelerine sürüldüler.

Bolşeviklerin bu hareketinden müteessir olan milli kıta efradı arasında kaçmalar çoğaldı. Bir Çeçen ve Karaçay süvari alayı silâhları ile dağlara çıktı.

Bu sıralarda, umumiyetle Sovyetlere aleyhtar olan Karaçay halkı arasında iki cereyan belirmişti. Bir kısmi amalsız düşman olan Bolşeviklere karşı tereddüt-

58

süz savaşa girişmek ve intikam almak istiyorlardı. Bu grupun başında sayıları gittikçe artan çeteciler bulunuyordu. İkinci grup ise 1918 - 20 ve 1930 hâdiselerinin tekerrür etmemesi için ve zayıflamış küçük halkı büyük kuvvetlerin ateşine sokmamak için mücadelenin neticesini beklemeğe ve son hadde kadar tahammüllü ve sabırlı olmaya taraftar idiler. Bu tecrübeli kimseler, evlerinde kalan ailelerini tehlikeye maruz bırakmamak için, her türlü eza ve cefaya katlanmayı, hattâ ölümü göze alıyorlardı. Harbin başlangıcında Almanlara esir düşüp kamplarda kalan ve Almanların esirlere ve sivil halka kötü muamele yaptıklarını kendi gözleri ile görenler de fazla ümide kapılmıyorlardı.

Halk arasındaki bu kaynaşmayı vaktında haber alan Bolşevikler, Karaçay ve Malkar'da yukarda zikri geçtiği gibi, derhal örfi idare ilân ettiler. Çetelerle NKVD arasında silâhlı çarpışmalar, gece ve gündüz bas-

kınları, tevkifler, kurşuna dizmeler ve bir köyden öbür köye gitmenin yasak edilişi günlük hâdiselerdendi.

Bir taraftan kolhoz ambarlarında ve tarlalarda zahire ve ekinler çürürken, hayvanlar bakımsızlıktan mahvoluyor, keçiler, inekler ve koyunlar sağılamıyordu. Açlık başlamıştı. “Her şey savaş için, her şey ordu için” düsturu tatbik edildiğinden kolhozculara mutad ekmek hisseleri de verilmiyordu idi. Aç halk, bilhassa kadınlar geceleri hükûmet anbarlarına saldırıyorlardı. Manifatura, giyim eşyası şöyle dursun, şeker, gaz, kibrit, iğne ve iplik, tuz gibi en hayati istihlâk maddeleri bulunmıyordu. Şehirler daha güç durumda idiler. Günlük si-

59

yah ekmek de muntazam tevzi edilemiyordu. Süt, et, peynir, tereyağına kavuşmak orta halli sınıf ve memurlar için muhaldi. Harbden önce kilosu iki ruble olan süt kırk rubleye, et dört rubleden altmış rubleye, tereyağı yirmiden iki yüz rubleye çıkmıştı.

Teberdi, Kislovodsk şehirlerinin sanatoryumları ve diğer turistik oteller ve pansiyonlar yaralılara tahsis edilmiş, oraya sığamıyanlar Karaçayın merkezi Mikoyanşar’a getirilerek resmî ve hususî binalara tıklım tıklım doldurulmuştu. Bunların içinde siyasî bakımdan şüpheli görülen ve propaganda yaptığı iddia olunanlar NKVD nezareti altında tecrid edilmişlerdir.

Karaçay halkının bu esnadaki haleti ruhiyesi üzerinde kısaca durmak isterim:

1942 yılının ocak ayında Karaçayın merkezi olan Mikoyanşahar'ın iki kilometre mesafesindeki Taşköprü köyünden dönmekteydim. Kuban köprüsünü geçerken karşıdan bir kadının geldiğini gördüm. Üstü başı eski ve çok ince idi. Ayağında da yamalı bir erkek potini vardı.

Yanımdan geçerken gözlerinin yaşlı olduğunu gördüm.
O bir aralık durdu.

-Beni tanımadınız galiba. Yoksa unuttunuz mu? dedi.
Biraz afalladıktan sonra, tanıdığımı söyledim ve
elini sıktım. Bu kadın ablamın arkadaşı ve Karaçayın
eski halk tabakasından bir ailenin kızı idi. 1930 sene-
sine kadar refah içinde yaşamışlardı. Bir zamanlar

60

«Kart Curt» kasabasının en güzellerinden sayılan bu
kadın, en pahalı ve son moda elbiseler giyer, aile top-
lantılarında harmonika ile ve büyük maharetle millî ha-
valar çalardı. 1931 yılından beri kendisini görmemiş-
tim. Aradan geçen zaman zarfında o vakitsiz ihtiyar-
lanmış ve çökmüştü.

-Affedersiniz, birdenbire tanıyamadım. Çok de-
ğişmişsiniz. Kocanız ve çocuklarınız nerede? dedim.

-Kardeşim, onları hiç sorma da benim bir sualime
doğru cevap ver, dedi.

-Peki, sorunuz, bildiğim bir şeyse elbet cevap veririm.
O mendilini çıkararak göz yaşlarını sildikten son-
ra etrafına bir bakındı.

-Almanlar buraya ne zaman gelecekler? Türlü
rivayetler dolaşıyor, kimi yakında, kimi de bir sene sonra
geleceklerini söylüyor. Hangisi doğru?. Belki senin bir
bildiğin vardır, dedi.

Bu sözleri işitince sırtımdan soğuk terlerin boşandığını
hissettim. Acaba bu bir NKVD ajanı mı idi?

diye şüphelendim. Etrafıma bakındım.

Bu delice sualleri bana sorma. Almanlar bizim düşmanımızdır.

Buraya hiçbir zaman gelemezler, dedim.

Kardeşim, bu delice bir söz değildir. Yüreğimin
en derin yerinden gelen samimi bir sorudur. Tanrıya

yemin ederimki, benden korkma ve doğruyu söylemek-
ten çekinme.

Öyle ise ben de bildiğimi samimî olarak söyle-
yim. Almanlar buraya gelemesler, kısa bir zamanda
bozguna uğrayacaklardır. Çünkü bütün dünya Hitlerin
aleyhine birleşti. Eğer Almanlar kazara bizim mem-
leketi ellerine geçirirlerse yine çarlık zamanında oldu-
ğu gibi bizi kendilerine kul ederler. Artık bunun ne de-
mek olduğunu bilirsin, bu ciheti de düşünmek lâzım
kardeşim, dedim.

-Bolşevik gazetelerinin yazdıkları yalandır, ben
sana da inanmıyorum. Korktuğun için böyle söylüyor-
sun. Bir aile içinde yaşayıp ölmüş olan dedelerimizin,
annelerimizin hatırları için bana doğruyu söyle, dedi.
Gözlerinden yine yaşlar boşandı. Birlikte ağlamak veya
çabucak bırakıp gitmek şıklarından birini ihtiyar mec-
buriyetinde idim. Yine de orta yolu seçtim.
Siyaseti bırakalım, siz bir kadınsınız, ben de bir öğretmenim.
Bana kendi ailenizin vaziyetini anlatın, dedim.

-Ah, sen benden korkuyorsun. Kocam benim rızamı almadan
Bolşevik partisine girdi. 1931 - 36 yıllarında kolhoz
başkanı oldu. 1937 de ise öldürdüler.

Kardeşi de Sibiryada. Büyük oğlum askerde. Gitti-
ğinden beri haberini alamadım. 18 yaşında olan kızım
müdafaa işinde Zelençuk kereste fabrikasında çalışı-
yor, 16 ve 14 yaşlarındaki oğullarım kolhozda hizmet

görüyorlar. İki küçük kız çocuğumla ben evde açlık
azabı çekiyoruz.

Kadından aile durumunu sorduğuma şimdi pişman
olmuştum. Ona yardım edecek durumda da değildim.

-Kolhozda çalışan oğullarınız ne kazanıyorlar, diye yine bir ihtiyatsızlık yaptım.

-Ah, sen daha kolhozun ne olduğunu öğrenememişsin, yahut beni aptal yerine koyarak anlamazlıktan geliyorsun. Hani Almanlar bizi kul köle yapacaklardı. Asıl kölelik kolхозlarda. Bolşevikler evvelâ dinimizi, âdetlerimizi ayaklar altında çiğnediler, mülklerimizimizi aldılar. Büyüklerimizi yok ettiler. Biz artık hayvandan aşağı köleyiz. Ver bana Çarlık zamanındaki hayatımı, hattâ büyük annemin cariyeye hayatını. O derebeyi evinde hanımefendi idi. Köpek oğulları kanımızı içip, etimizi yeyip, derimizi yüzüp beş yıllık plânlara göre fabrikalar kurdular. Tanklar, uçaklar, silâhlar yapıyorlar. Söyledikleri yalan, hepsi yalan!. O namussuzların başında oturan âdi banka soygumcusu... Almanlar inşallah gelirler, diyerek âdeta hıçkırık nöbetine tutularak bağırmaya başladı.

-Aman sus, yoksa şimdi bırakıp kaçacağım, dedim.

-Ne susacakmışım, hayattan artık bıktım. Aç çocuklarım yüreğimin yağını eritiyorlar. Almanları daha altı ay gelecek olurlarsa bekleyebilirim. O ümit de kalmazsa, belime taş bağlıyarak iki çocuğumun da ellerinden tutarak, Kuban nehrine kendimi atacağım.

63

Şimdi o sessizce ağlarken benim de gözlerim yaşla doldu. Elimi cebime soktum. O sıradaki maaşımın beşte biri olan, fakat yarım kilo tere yağı bile almaya kâfi gelmeyen yüz rubleyi eline sıkıştırdım. O başta kabul etmek istemedi, fakat ısrar edince aldı ve arkamdan:

-Allah senden razı olsun, Allah seni felâketlerden korusun, diyerek kaldı. Bu kadın zavallı aciz halkımızın sanki bir numüne-i timsali idi.

Nihayet 1942 yılının yazı geldi. Harbin beklenile-

meyen kötü gelişmesi Stalini derin derin düşünmeye sevk etti. Komünizm için artık hiçbir kimse hatta Ruslar da kan dökmek istemiyorlardı. Fakat Hitlerin üst üste yaptığı hatalar komünistleri kurtardı. Almanlar işgal olunan arazide Rus halkını kendilerine ısındıracaklarına düşman yaptılar. Kendi istekleri ile Almanlar tarafına geçmiş olan milyonlarca harp esirinin açlıktan ve soğuktan ölmesine seyirci kaldılar. Ve onu bir kâr saydılar. Nazi idarecileri Rus şehirlerinde 14 – 17 yaşlarındaki kız çocukları sokaklarda ve pazarlarda, av hayvanları gibi, yakalıyarak yüz binlercesini Almanya'ya gönderdiler. Orada hizmetçi yaptılar. Almanların suçsuz sivil halka karşı tatbik ettikleri şiddet politikası ve soygunculuklar Stalinin ekmeğine yağ sürdü. Kısa bir zaman sonra geniş halk kitleleri arasında «Rusyanın ezeli düşmanı Almanya, Rus işçilerini ve köylülerini Kremlinin zulmünden kurtaramaz, kurtarsa da onun yerine kendisi kaim olur» kanaati hâkim oldu.

Stalin Rus halkında Almanlara karşı uyanan nefretten faydalanmayı bildi. Şimdi Rusların milli duygula-

64

rına ve vatanseverliklerine hitap ederek Sovyet devrinde unutturulmuş eski ananelerini okşadı. Unvanlar, rütbelere ve nişanlar ihdas etti. Subayların omuzlarından sökülen yıldızlı apuletler tekrar yerlerine kondu. Büyük bir mürailele din serbestliği ilân edildi. Batı demokrasilerine hoş görünmek için Momintern'in cihan inkılâbı gayesi de terkedildi. Devletler, milletler ve sınıflar arasına nifak sokan, düşmanlık tohumları saçan kızıl karargâh zaman kazanmak için zahirî olarak dağıtılıyordu.

Kremlin'in bu manevralarını Rusların fikir adamları

itimatsızlık ile karşılamakla beraber safdil Rus halk kitleleri kalbinde yeni ümit şûleleri parladı. Harbin acı tecrübelerinden ders alan Kremlin'in memleketi toptan felâkete ve iflâsa sürükleyen komünist rejimi bırakıp demokrasi sitemine göre Rusyanın tükenmez imkân ve insan kaynaklarından faydalanacağını ve vatanını kurtaracağını sandı.

Yalnız her çeşit Rus idaresini tatmış olan ve acı tecrübelerine sahip olan Ukraynalılar, Kazaklar ve Rus-tan gayri halklar ayrı kanaatte idiler.

Haziranda Almanlar yeniden taarruza geçmiş ve kuvvetlerini ikiye ayırarak, bir kısmını Stalingrad'a ve diğer kısmını Kafkasyaya yöneltmişlerdi.

Kalmuklar, Don, Terek ve Kuban kazakları Alman askerlerini hararetle karşıladılar. Almanlar da bu kavimlerin Ruslardan nefret ettiklerini bildikleri için istisnai muamele gösteriyorlar ve mülâyim bir idare sistemi tatbik ediyorlardı. Esir kamplarındaki Kazaklar ve Kalmuklar tahliye olunarak onlardan Almanlara

65

yardımcı birlikler kuruldu. Kuban Çerkesleri, Adigey ve Çerkes muhtar idaresindeki halk da aynı imtiyazlara mazhar oldu. Karaçay ve Malkar ülkesinde ise durum Almanlar için daha müsait idi.

Tehlikenin yaklaştığını gören Kafkasyadaki kızıl ordu komutanları Karaçayın ayaklanma hareketini bastırmak ve Almanlar ile mücadelede eyaletin stratejik imkânlarından fayladanmak, Transkafkasya'ya giden dağ yollarını ve geçitlerini tutmak için kuzey ve orta Kafkasyanın koyu komünist idarecilerinden müsellâh milisler teşkil ederek ve onları Maykop ve Lâbinsk istikametinde Almanların önünden çekilen as-

kerî kuvvetler ile de takviye ettiler. Teşkilâtsız komünist mültecileri de onlara iltihak etti. Eli silâh tutan yerli halkı göz altında bulundurmak için kamplara toplamaya başladılar. Almanların yaklaştığını hisseden yerliler ayaklanarak dağ geçitlerini tutular. Fakat maalesef bu mücadelede beş Malkar köyü bütün nüfusu ile koministler tarafından imha edildi.

1930 yılındanberi milli çete savaşına devam eden kuvvetler, daha Almanlar gelmeden önce komünistlerin eyalette yerleşmelerine mani olarak, idareyi ellerine aldılar. Ve müzakere için Alman komutanlığı nezdine kendi mümessillerini gönderdiler.

Karaçay ve Malkar halkı yurda giren Alman askerlerini büyük bir törenle karşıladılar. Her yerde dini merasim yapıldı ve milli oyunlar gösterildi. Halkın ihtiyarları ve kadınları Alman askerlerini kendi yavru-
ruları gibi okşuyorlardı.

Yıllardanberi Bolşeviklerden çok zulüm gören bu küçük halkın gösterdiği tezahürattan mütehassis olan

66

Alman komutanlığı, onların çok masum ve âlicenap hareketlerine karşılık şu imtiyazları bahşediyordu:

- 1- Müstakil milli idare tekrar kurulacak ve hayatın bütün sahalarında tam serbestî olacak.
- 2- Kolhozlar yerine şahsi mülkiyet kaim olacak ve her köylü kendi toprağını istediği gibi ekip biçecek.
- 3- Eskiden zorla ikiye ayrılan Karaçay ve Malkar Türkleri tekrar birleşecek.

Bu sırada bazı yaşlılar halkın bu coşkunluğunu ve Almanlara karşı açıkça dostluk gösterilmesini mahzur-
lu buluyorlar ve itidal tavsiye ediyorlardı: 1930 dan-

beri Bolşeviklerle mücadele halinde olan, açlık ve sefalet çekmiş olan halk üzerinde bu ikazların tesiri olmadı. Asabı gergin ve sabrı tükenmiş Karaçay Halkı'nın o zamanki karışık siyasî ve askeri durumu kavrayıp politikanın ince hesaplarına ayak uydurmalarına imkân yoktu.

Halkın maneviyatı, ağır bir hastalık nöbeti geçirmiş insanda olduğu gibi, birden yükselmeğe başladı. Bolşeviklerin yirmi yıllık tahakkümü sırasında yaptıkları kötülükler, açlık, sefalet, emniyetsizlik, idare ile halk arasındaki uçurum, polis baskısı, bir kaç ay zarfında ortadan kalktı. Onun yerine karşılıklı güven, hürmet ve yardım hissi ve diğer ahlâkî faziletler kaim oldu. Yeni idare büyük müsamaha göstererek Bolşevik rejimi sırasında yapılmış işlerin de hesabını sormadı. Gönüllü veya kerhen komünistlere katılmış olan kişiler, (pek azıllılar müstesna) yeni kurulan idarede elele ve-
rerek kendi halkları için çalışmaya başladılar.

Umumi seferberlik dolayısıyla erkek nüfusun yüzde yetmişi memleket dışında olmasına rağmen, Kara-

67

çaylılar hayatın bozulmuş düzenini tekrar tanzim edebilmek ve kalkınmak için fevkalbeşer bir gayret sarfettiler.

Karanlık Sovyet devrinin ilk günündenberi söndürülen dinî hayat tekrar canlandı. Mescidler ve camiler tamir edildi. Sabık komünistler de dahil olduğu halde, halk, dinini tekrar öğrenmeğe ve ibadetini yapmaya cehd etti. Zayıf bir şekilde olsa da milli kültür hayatı tekrar harekete geçti. Halka hitap eden «Elbrus» gazetesi yayınlandı. Okullarda eğitim ve öğretim serbest-

çe ilmî ve pedagojik prensiplere istinad ettirildi. Okul kitaplarının yeniden bastırılması ve telifi için hazırlıklara girildi. Millî Kültür Araştırmaları Enstitüsü ve mahallî müzeler yeniden faaliyete geçti. Orta ve yüksek okulları kurma yolunda umumi adımlar atıldı.

Halkın devletçe istismarını kolaylaştırmak maksadıyla kurulan Bolşevik kolhozları yerine serbest ziraat kaim oldu. Toprağa, ziraat âletlerine ve hayvanlara kavuşan köylüler münferiden veya toplu olarak karınca- lar gibi çalışmaya başladılar. Bolşeviklerin kaldırdığı yerli sanayi, bilhassa el sanayii belediyelerin idaresinde tekrar canlandı. Harbin doğurduğu güçlülere rağmen, ticaretle de önemli gelişmeler oldu. Teşebbüs sahibi fertler ve kooperatifler şehirli ve köylünün en zaruri ihtiyaçlarını karşıladılar.

Milli devlet kurmanın zamanı henüz gelmemiş olmasına rağmen, Karaçay ve Malkar mümessilleri 'Narsana (Kislavodsk) da toplanarak görüştüler. Bolşeviklerden temizlenmiş Adıgey, Çerkes, Kabarday ve Osetya bölgesindeki halklar ve henüz Bolşevik idaresinden kurtulamamış olanlar dahi eski "Şimalî Kafkasya Birleşik Devletleri" ni kurmak için Alman komutanlığına mür-

68

caatta bulundular. Terek vâdisinde mukavemetle karşılanıp daha ileri gitme imkânını bulamayan Alman komutanlığının her halde görülecek daha mühim işleri olduğu için mümessillere müsbet veya menfi bir cevap vermedi. Doğu işlerini idare eden Rosenberg ise Kafkasyalı siyasî mültecilerin Berlindeki komitesinin Kafkasya ve Şimali Kafkasya'nın istiklâli hususunda yaptıkları ısrarlı müracaatları sükûnetle geçiştiriyordu.

Alman ordusu Karaçaya girdikten sonra dini hürriyete kavuşan Karaçay köylüleri serbest namaz kılıyor. Sarıt z Köyü, 1942.

Kafkasya Alman idaresine geçtiği takdirde bir sömürge olarak kullanılacağı ve eyaletlere Alman nazi komiserlerinin çoktan atanmış olduğu daha sonra öğrenildi.

69

1942 yılı sonunda harbin durumunda büyük değişiklikler oldu. İngiliz, Amerikan hava kuvvetleri tarafından Alman askerî ve iktisadî üslerinin bombalanarak Alman hayatiyetinin felce uğratılması, Stalingrad fel keti, ikinci cephenin açılması ve diğer sebepler yüzünden Almanlar Kafkasyayı tahliyeye mecbur oldular.

Karaçay yine kendi başına terkedilmişti. Tahliyeyi sezen halk Alman komutanlığına müracaat ettiğinde “geri çekilmemiz muvakkat bir harekettir, yine geleceğiz” yollu ve kaçamaklı bir cevap aldığı ve hakikî durumdan haberdar olamadığı için büyük fel keti önliyecek tedbirler almakta gecikti. Pek güç duruma düşen halk, eski devirlerde olduğu gibi, toptan Türkiye’ye

göçmek fikrinde idi. Fakat müthiş bir kış, Transkafkasya ve Karadeniz yollarının kızılıarın elinde oluşu buna müsaade etmedi. Bir kısım halk Almanlarla birlikte batıya çekilmeğe karar verdi. Bolşevik ajanları kitle halinde muhacereti önlemek için «Şimali Kafkasyaya kızılar değil, İrandaki İngiliz askerleri gelecektir ve Sovyet Rusyaya yaptıkları yardımlara karşılık olarak bir müddet bütün Kafkasya İngiliz ve Amerikan işgalinde kalacaktır» şayiasını çıkardılar.

Bu yüzden ancak bin kadar Karaçaylı ve başka Kafkasyalılar (yarısı kadın çocuk) Almanlarla birlikte yola çıktılar. Kalanları Allah'ın takdirine memleket içinde katlanmaya karar verdiler. Sovyetlere karşı bilfiil mücadeleye eden erkekler ise, Almanlar tekrar gelinceye kadar (!) dağlarda barınmaya çalıştılar. Almanların bıraktıkları mücehhez binlerce Karaçaylı ve Malkarlı ve onlara karışan Çerkes, Abaza v.s, Uçkulan ve Teberdi mıntakaları gibi, müdafaaya elverişli yerlerde mevzi aldılar.

70

Almanlar çekilir çekilmez Terek cephesinden ayrılan üç tümenlik kızıl kuvvet ve onlara katılan intikama susamış komünist partizanları 15 ocakta Karaçay'ı bastılar. Bununla Karaçay halkının büyük faciası da başladı.

Tanklar, uçaklar, toplar kullanan Sovyet askerleri gerillalara doğrudan doğruya taarruz ederken, siyasî polis organları halkın içinde Almanlara temayül gösterenleri tevkif ve imhaya başladılar. Almanlar zamanında vazife alanlar dağlara kaçtığı veya bir tarafa göç ettikleri için onların aile ve taallûkatı takibata uğruyor ve rastgele işçi, köylü ve esnaf yakalanarak götürülüyordu. Bunlardan bir kısmı, vatan ihanet hükmü

ile derhal asıldılar. Ruslara sadık yerli komünistlerin de yardımı ile kızıl idare kolhoz mallarını tekrar toplamaya ve sivil teşkilâtı kurmaya çalışıyordu. Gerillalarla mücadele uzun süreceğe benziyordu. Gençliğindenberi silâh kullanmasını iyi bilen ve barındıkları yerlerin her köşesini tanıyan gerillalar üstün düşman kuvvetlerini bir kaç defa bozguna uğrattılar. Bilhassa Kuban'ın dar dağ yollarında pusu kuran gerillalar düşmanın piyade ve motörlü taburlarını son nefrine kadar yok ettiler. Ne tank ne top ve ne de uçak müdahalesi çetecileri yıldırmadı. Bu suretle 1920 yılının mevziî harpleri tekerrür etmiş ve kızılar hiç bir terakki elde edememişlerdi. Kızıl komutanlık başka çarelere baş vurmaya karar verdi.

Sovyet uçakları çetecilerin elinde olan ve ikmal üssü olarak kullanılan kasaba ve köyleri yaktılar. Bu sefer taarruz yalnız kuzeyden değil, doğudan ve tabii müdafaa imkânları mahdud olan Ullu Hurzuk, Hosaka ve İndiş istikametinden de yapıldı. Ağır kayıplar-

71

dan sonra yüz kadar üstün kızıl Rus askeri Karaçayın tarih boyunca hiç bir düşman ayağı basmamış, ölüm tuzağı Ullu Karaçay kalesine girdiler. Ahalisinin çoğu bombardımanlarda kırılmış ve kalanları ormanlara kaçmış Kart Curt, Uçkulan, Hurzuk ve diğer bazı köyler de kül yığını halinde kızıların eline geçti.

Bütün mahrumiyetlere rağmen çetin muharebeler veren ve sayıları azalan ve ikmal üslerinden mahrum kalmış olan çeteciler yine de mukavemete devam ettiler. Çeteci hareketini temelinden kaldırmak maksadı ile kızılar 1943 yılı sonuna kadar çalıştılsa da muvaffak olamadılar.

Sovyet hükümeti daha şiddetli ve melûnane bir tedbire

baş vurdu. Karaçay ve Malkar muhtar idarelerini büsbütün ortadan kaldırmak ve halkını Sibiryaya sürmek için gizli kararlar aldı. Sovyetler bununla, gerillaların istinat edebilecekleri kaynakları kökünden kurutmak ve asi, uzlaşmak bilmeyen ezeli düşmanlarını büsbütün mahvetmek istiyorlardı. Hakikatte Karaçayda ihtiyarlarla kadın, çoluk ve çocuktan başka kimse kalmamıştı. Bolşevik mantığına göre bu çocuklar da bir gün ataları gibi olabilirlerdi.

1944 yılının ocak ve şubat aylarında Kızıl ordu kıtaları, Sovyet hükümetinin vahşiyane kararlarını tatbik koyuldular. Karaçay ve Malkar halkından arta kalanları yük vagonlarına doldurarak, korkunç buz çölü olan Sibiryaya sürdüler. Bu zavallıların elim şartlar altında cereyan eden sürgünlük hayatları hakkında açık malûmatımız yoktur. Hâlen Sibiryadan dış memleketlere kaçıp çıkmak hemen hemen imkânsızdır. Şimdiye kadar oraya giden Karaçaylılardan hiçbir kimse dönmemiştir. Yalnız harp zamanında batıdan

72

doğuya kaçmış ve harbin sonunda Almanya'ya dönmüş olan Yahudiler içinde Batı Sibiryada amele kamplarında yerleştirilen Karaçaylıları görenler vardır. Onların verdikleri malûmata göre, bu zavallılar açlıktan, soğuktan, mecburi ağır hizmetten ve hastalıklardan kırılmaktadırlar. Zalim Sovyet idaresinin kurulduğu ilk günden bu güne kadar milyonlarca masum insana mezar olan Sibiryada Karaçay ve Malkar Türklerinin son bakiyeleri bu suretle imha edilmektedir.

73

VI

1945 yılında harp sona erdiği zaman, Sovyetler büyük demokrasi memleketleri ile menfaatleri iktizası muvakkaten iş birliği yapmaları sayesinde muhakkak olan bir yıkılmadan kurtuldular. Hattâ İngiltere ve Amerika siyaset adamlarının müsamaha ve gafletleri yüzünden harpten önceki durumdan daha kuvvetli olarak, maddi ve mânevî muvaffakiyetler sağlayarak büyük topraklar elde ettiler. Avrupada Polonya, Macaristan, Romanya, Çekoslovakya, Bulgaristan, Arnavutluk – tan ve bilhassa Avrupanın kalbi mesabesinde olan Almanyanın yarısı; Asyada Mançurya ve Şimali Kore nüfuzları altına girdi. Bolşevik emperyalizmine karşı bugüne kadar mukavemet gösteren iki büyük devlet, batıda Almanya ve doğuda Japonya kuvvet olmaktan çıktılar. Sovyet Rusya ile iyi geçinmek ve onlara hoş görünmek isteyen büyük demokrasilerin siyasetçileri milletler hapishanesine şimdi «demokrasinin yeni bir gekli» olarak bakmakta ve Kremlinde dünyayı her an ateşe vermeğe hazır liderlere “vatan kurtarıcı ve milletlerin koruyucusu” diye hitap edilmekte idi. Umumi insanlık ülküsü, insan hürriyet ve hakları için korkunç bir tehlike teşkil eden Bolşevik ejderi şimdi büyük bir cihan kuvveti olmuş ve dış siyasette, o güne kadar görülmemiş bir derecede nüfuz kazanmıştı.

İçerde, harbin bütün felâketlerine katlanmış yorgun Rus milleti beklediği gerçek demokrasiye kavuşamamış, siyasî ve insanî haklarını kazanamamış, kol-

hoz köleliğinden kurtulamamış, bununla beraber Bolşeviklerin dayandığı ve istismar ettiği şuursuz bir ham kuvvet olarak kalmıştır.

Yeni Sovyet propagandasına göre İkinci Cihan harbi müttefiklerin yardım ve iştirâki ile değil, münhasıran Sovyetlerin fedakârlığı sayesinde ve yalnız onlar tarafından kazanılmıştır. Kapitalist devletlerin idarecileri ancak zaferin aleyhinde çalışmışlardır.

Onlar, Sovyetler Birliği bu kuvveti nereden buldu sualine karşı da hiç utanmadan «Plânlı Sosyalist ekonomik sistemi; bilhassa kolhozların harbin bin bir güçlüğü karşısında gösterdiği üstünlük ve komünist idaresinin ve başlıca yoldaş Stalinin büyük deha ve dirayeti» diye cevap vermektedir.

Bu suretle yeni iktisadî kalkınmalar; yeni beş yıllık plânlar; her şeye rağmen öldüresiye çalışmak demek olan sosyalist yarışına devam!..... Hattâ doğrudan doğruya komünizme geçme..... Hakikatte ise yeni bir harbe hazırlanma; yâni zavallı Sovyet işçilerine ve köylülerine yeni ve daha ağır boyunduruk ve ümitsizlik istikbali.

Yeni işgal edilmiş memleketlerde «demokratleştirme, sosyalistleştirme; demek olan soygunculuk ve temizlemeler..... Demokratik devletleri ve hür sosyal ananeleri, milli müesseseleri yıkmak, demokrat münevverleri imha, terör, sürgünler, mahpus komplar.....

Memleketlerinde yüzlerce defa tekrarlanmış «temizliklere» rağmen baştan ve gene temizlemeler! İşgal zamanında Almanlara temayül veya ister istemez bir işe girmiş veyahut ailesinden biri Almanlarla kaçmış veya anti Bolşevik lejyonlara girmiş Rus, Ukrayna, Baltık, Beyaz Rus, Kazan Türk veya diğer

halklardan işçileri, köylüleri ve münevverleri “hain” telâkki ederek yüz binlercesini cezalandırıp mahpus kamplarına sevketmek, asmak gibi vahşiyane hareketler alıp yürümüştü. Bu yetişmiyormuş gibi, Bolşevikler şimdi hattâ bir çok milletleri de «hain» sayarak sürgünden sürgüne sürüyorlar.

1944 yılında Sovyet hükümetinin kararıyla, Çeçen-İnguş, Kırım ve Kalmuk Sosyalist muhtarlık Cumhuriyetleri, «Alman işgal kuvvetlerine yardım» veya “vatanı ihanet” bahanesiyle ortadan kaldırıyor ve halkları Sibiryaya sürülüyorlardı. Demek bu uydurma demokrasi maskesi altında tarih için garip bir hâdiseler tekevvün ediyordu: Bolşevikler, düşman telâkki ettikleri sınıfları ortadan kaldırdıktan sonra, şimdi milletleri de toptan yok etme safhasına geçiyorlardı. 1941 yılında Volgadaki Alman Sosyalist Cumhuriyeti, 1943 de Karaçay Muhtar bölgesi, 1944’te Malkar muhtariyeti ve Çeçen-İnguş, Kalmuk ve Kırım sosyalist cumhuriyetleri.....

Ne görüyoruz? Sovyet sosyalist demokrasisinin istilâcî inkişafındaki bu hâdiseler tesadüf mü, yoksa doğrudan doğruya Sovyet istibdadının zarurî bir inkişafı mıdır? Muhakkak ki bu komünist totaliter sistemin bir neticesidir. Hem de ne Marks ne Engels, ne de Leninin akıllarına gelmemiş bir zaruret! Eğer Stalin’in rejimi daha 30 sene kadar devam eder ve şimdiki “sosyalizmden” sonra beklenen «komünizme» geçerse, bu âfetten kendilerini korumuş olan «sağlam» milletlere ne olacak, acaba? diye düşünmek, tabii lâzımdır. Geleceği ancak Ulu Tanrı bilir, ama doğrusunu söylemek icap ederse, bu meselede iki ayrı faraziye olabilir. Krémil, sınıflara yaptığını milletlere de tatbik ederse (artık başlamıştır bile), Sovyet Birliğinin bütün nüfu-

nacaktı. Orada yer de, iş de vardı..... Lâkin bütün halk kitleleri Sibiryaya sürülürse, Rusyanın diğer yerlerinde kimler kölelik yapacaktır? Hayır, bu yol Kremlin idarecileri için elverişli olamaz. Bundan çok kolay bir başka inkişaf yolu var: Bütün Sovyet Birliği peykleriyle beraber muazzam bir mahpus kampa geçecek. Bolşevik âleminin tandansının bu istikameti aldığını isbat etmeğe ve delilleri göstermeye artık lüzum da kalmamıştır. Rusyanın Avrupa kısımlarında, hattâ Almanyada ve başka işgal memleketlerinde kurulmuş olan binlerce konsantrasyon kamplar ve onlardaki milyonlarca mahkûmlar; «serbest» hayat sürmekte olan halk kitlelerini bile bin bir zulüm altında sürünmeleri; Sovyet Birlik ve peykler hudutlarının kapanması buna delil değil midir? Ama biz mevzuumuzdan çıkmayalım ve menfur temizleme meselesine tekrar gelelim.

Almanların Bolşevizmle mücadele için Sovyet esirlerinden kurmuş oldukları lejyonlar, bu cümleden olarak meşhur general Vlasof'ın Rus askerleri, Ukrayna ve Beyaz Rusya kuvvetleri, milli Türkistan, Azerbaycan, Kırım, Şimali Kafkasya, Gürcü kıtaları ve Staline muhalif diğer unsurlar Yalta anlaşması gereğince, Amerikalılar, İngilizler ve Fransızlar tarafından cebren veya bir takım bahanelerle enterne edilerek onların can düşmanları olan kıdıllara teslim edildiler. Kremline karşı yapılan mücadeleye katılmıyarak Alman iktisadî müesseselerinde çalışmayı tercih eden veya kamplarda yıllarca sürünmüş olan, fakat Bolşevik korkusuyla vatanlarına dönmek istemiyen kıdıllı ordu esirleri ayrıca Alman işgali sırasında Ukrayna ve Beyaz Rusyadan Almanyaya sevk edilen işçilerden gurbeti tercih edenler, nihayet 1943 de Almanlarla Rusyadan batıya

iltica edenlerden harbin sonunda Şimali İtalyada bulunan 65.000 Sovyet mülteci aynı Yalta anlaşması hükümlerine göre Bolşeviklere teslim edildiler.

Bunların başlarına gelen felâketleri biraz açıklamak istiyorum: Bu zavallılardan 50.000 kişi Don, Terek ve Kuban Kazaklarından ve Ruslardan; 10,000 kişi Kafkasyalılarından (Karaçay, Malkar, Adıgey, Çerkes, Abaza, Kabarday, Osetin, İnguş Çeçen, Dağıstanlı, Gürcü ve Azerbaycanlı) müteşekkil idi. Bunların yüzde atlımış askerlikle ilgisi olmayan ihtiyarlar, kadın ve çocuklardan ibaretti. İctimaî menşe itibariyle de yüzde yetmiş işçi, kolhozcu köylü ve ufak memur, diğer tabirle Sovyet işçileri, mütebakisi münevverler, esaretten kurtulmuş kızıl aserler ve subaylardı. Kazaklardan ve Kafkasyalılarından bir kaç eski mülteci de bunların arasına karışmıştı.

Bolşeviklerin zulmüne dayanamayarak vatanını bırakmış, Almanlar tarafından Kuzey Italyaya zorla sevk edilmiş mülteciler kendi ailelerini İtalyan komünistlerinin şerrinden korumak için yarım yamalak silâhlanmış bulunuyorlardı. Bu mültecilerden diğer bir gurup doğudan ilerlemekte olan kızılardan kaçarak, Mayıs ayında Avusturyaya göç ederek İngilizlere teslim olurken, Rusyada çektiklerini ve çaresiz durumlarını, medeni memleketlerin ananesine uyarak sığınma hakkından faydalanmak arzusunda olduklarını İngiliz idarî makamlarına bildirdiler. İngiliz komutanlığı mültecilerin bu dileklerine müsaade eder görünerek yardım vaidlerinde bulundu. Hiyle ile silâhlarını ellerinden aldı. Başta ileri gelen münevverlerden ve subaylardan 1500 kişi (meşhur Kazak generallerinden Skuro, Krasnof kardeşler, Domanof ve başkaları, Şimali Kafkasyalı General Kılıç Geriy, Albay Ulagay, v.s.) İngiliz komutan-

lığına davet olunarak tevkif edildiler. Geri kalanları motörlü kıtalarla kuşatılarak teslim olmaya dâvet olundular. Zavallılar kızıl ordu eline geçtikleri zaman işkence ile öldürüleceklerini bildikleri için İngilizlerin bu hareketini protesto etmek üzere siyah bayraklar çektiler, açlık grevi ilân ettiler. Kadın çoluk çoluk ve ihtiyarlar meydanlarda toplanarak herkes kendi dini üzerine dua ve niyazlarda bulundu. İçlerinde Rusa teslim olmaksansa kurşuna dizilmelerini isteyenler oldu.

Mahalli İngiliz komutanlığı, vicdanı hiç sızlamadan bunları tanklarla dağıtmaya, ezmeğe ve hayvanlar gibi tika basa askerî kamyonlara zorla doldurmaya başladı. Bu görülmemiş bir facia sahnesi idi. Yıllardanberi kendilerind enyardım umdukları insanlar, onları ancak Bolşeviklerin yapabilecekleri bir muameleye reva görüyorlardı. Adalet ve insaniyet mefhumu nerede idi? Bu taş yürekli insanlardan merhamet beklemektense belli bir düşmanın eliyle ölmek daha müreccah olacaktı. Bir kısmı tevekkülle emre itaat etti. Bir kısmı ise Drav nehrine kendini atarak veya zehir içerek intiharı tercih etti. Bu tüyler üpertici faciadan müteessir olan bazı İngiliz erleri hüngür hüngür ağlıyorlardı. Komutanlarının merhametsiz kararlarına itaat etmeyen İngiliz erlerinden ve çavuşlarından bazılarının müsamahası üzerine bir kısım mülteci tuzaktan kurtularak, Alp dağları arasına ve ormanlık bölgelere kaçmaya muvaffak oldu. Yalta konferansındaki aldanış işte bu neticeyi vermişti.

Bu vaka üzerinde ısrarla duruşum, bunun münferit istisnâ bir muamele olmadığını belirtmek içindir. O zaman Bolşevikler tarafından her nasılsa aldatılan demokratik devletler milyonlarca anti Bolşevik masum insanı kızıllara teslim ettiler. İnsaniyete aykırı bu hare-

ket maalesef Almanya, Fransa ve İtalyada da aynen cereyan etti. Bu grupların içinde Karaçay ve Malkarlıların bedbaht evlâtları da bulunmakta idi.

Düşmana cebir kullanarak iade olunan bu zavallı insanlara Sovyetlerin tatbik ettikleri işkenceleri ve katliamları artık bütün medenî cihan öğrenmiş bulunmaktadır.

Kızıklar, kendi ihtiyaçları ile dönen esirleri, Almanlar tarafından cebren götürülen kız çocukları da evlerine bırakmamışlar, hususî kamplarda aylarca tarasud altında bulundurduktan sonra, bir çoklarını Bolşevik usulü üzere temizlemişlerdir. Bunların tek suçları Avrupayı görmüş olmaları, kızıkların hoşlarına gitmiyecek haberleri yaymak ihtimalleri idi. Avrupa savaşlarına iştirak edip Almanyaya dönen Sovyet askerlerinden bir çoğunun bu yüzden kamplara sevk edildiği bilindiği için Rus işgal bölgesinden her gün batı bölgelerine kaçarak hürriyeti seçenlerin bulunduğu da bir hakikattir.

Şimdi Sovyetlerin dış memleketlerle olan münasebetlerine bir göz gezdirelim:

Mantıken İkinci Cihan Savaşından sonra, Sovyetlerin kendilerinden ölçüsüz yardım gördükleri Amerika ve İngiltereye karşı dostluk göstermeleri gerekirdi. Yukarda sözü geçtiği gibi, Sovyetlerin dış düşmanları olan Almanya ile Japonyayı boyun eğmeğe mecbur eden Amerika ve İngilizler olduğu gibi, kızıl ordunun mukavemetini artırmak suretiyle iç düşmanlarını yere sermeyi kolaylaştıran yine onlar olmuştur. Kremlin buna karşı şükran borcunu nasıl ödedi? Şimdiki uluslar arası karışık durum ve demokrat devlet-

lerin uğradıkları müşküller ve hakaretler herkes tarafından bilindiği için burada tafsile hacet yoktur. Eski bir atalar sözü “Ayı ile bal yeme, yersen ağzın kanar” der. Diğer bir atalar sözü de «Moskof ile dost olursan, balta belinde gerek» öğüdünü verir.

1945 de Avusturya'da İngiliz kumandanı tarafından zorla Sovyetlere teslim verilmiş ve öldürülmüş Karaçaylılardan Prof. Dr. Hacı Murat Kockar ve Teğmen Dobay Toturkul. 1942.

Amerikada ve Avrupada bazı safdiller, Kremlinin tedricen totaliterizmden vaz geçerek hakiki demokra-

82

siye döneceğini sanmaktadırlar. Amerikanın müteveffa Cumhur başkanı Roosevelt'de bu fikrin mürevviç (tarafdar)-larından idi. Bu tamamen hatalı bir görüştür. Zira Bolşevik idarecilerle halk arasındaki münasebetler tamamen iki düşman arasındaki duruma benzer. Onlar hakimiyeti halkın isteği ile değil, zorla ele geçirmişlerdir. Sovyet devletinin büyük şefi Stalin'in 23 yıldanberi bir kolhoza

veya bir fabrikaya ziyaret yaptığı görülmemiştir. O demir kale içinde yaşamaktadır. Sovyet idarecilerinin demokrasi rejimine dönmeleri kendileri için bir intihar teşkil eder. Yıllardanberi ayakları altında çiğnedikleri halk kitlelerine siyasi hak verildiği gün, Bolşevik idaresi ortadan kalkacak ve kızıl liderler ve onların ajanları halk mahkemelerine verilecek, belki ona da hacet kalmadan hepsi işçi ve köylü tarafından linç edileceklerdir. Zira köylü ve işçilerin rehberliğini iddia eden bu zorbalılar, her çeşit haksızlığı, adaletsizliği irtikâp etmişler ve bütün dünya işçi sınıfının şerefi ile oynamışlardır. Başlarına gelecekleri bildikleri için, onlar nefislerini koruma insiyakı ile her an tetikte durmakta ve her çeşit ihtiyatı elden bırakmamaktadırlar.

İç siyasette bir değişikliğe razı olamayan Bolşeviklerin, dış alemle demokrasi prensipleri üzerine anlaşmaları ve hür milletler camiasına girmeleri tasavvur olunamaz.

Kremlin, iyi muamele, öğüt ikna ve eşitlik ile değil, ancak kuvvet ve üstün kuvvet ile bir dereceye kadar yola getirilebilir.

Amerika cumhurbaşkanı Truman, bir az geç olmakla beraber, Sovyetlere karşı eski zararlı siyaseti bırakarak, realist görüşlü bir hareket hattı takibine koyulmuş bulunuyor. Sovyet emperyalizminin cihan nüfusunun ya-

83

rısını kendi nüfuzu altına geçirdiği gibi, diğer yarısını da tehdit ettiği demokrasi alemince artık bilinmektedir. Truman doktrini, Marshall plânı, Batı Avrupa Birliği, Şimali Atlantik paktı kurulmamış olsa idi, bütün dünyanın kızıl yangın içinde kalması pek muhtemeldi. Demokrasi alemi Çin meselelerine rağmen, her gün bir parça daha teşkilâtlanarak Sovyet emperyalizmine kar-

şı sedler çekmekle meşguldur. Bu sedlerin kâfi gelip gelmediği tabii ayrı ve mühim bir mesele teşkil etmektedir.

84

VII.

Amerika ve Avrupada, Sovyet belâsının içerde demokratik unsurların ayaklanması, bir hükûmet darbesi veya Stalin'in ölümü ile Sovyet zımmamdarları arasında çıkacak nifaklar dolayısıyla kalkacağına ümid bağlayanlar bulunmaktadır. Çok safdilane olan bu faraziyelere göre, silâhlı olmaya lüzum kalmadan ve üçüncü cihan savaşını göze almadan da kızıl yangın söndürülecek, dünya sulh ve sükûna kavuşacaktır. Bunların ciddi hiçbir esase dayanmayan hayallerden ibaret olduğunu Sovyet idaresine karşı yapılan mukabil ihtimallerin tarihçesi göstermektedir. Bu görüşe sahip olanlara Bolşevik sistemini bilmeyen hayalperestler, dar görüşlü diplomatlar ve maceraperest gazeteciler arasında rastlanır. Sovyet ajanları dahi, heyecanlı haberlerin sonradan uyandıracağı zihni tesevvüşleri hesaba katarak, bu gibi yalanların yayılmasına yardım ederler.

Sovyetlerdeki durumu yakinen bilmeyenlere bunların aksini isbat ve ikna hayli güçtür. Onlar, bütün Sovyet halkı ve hatta komünist partisine mensup üyelerin çoğunluğu Kremlin düşman olduğu halde nasıl olup da bu mütebid azınlığı bertaraf edemiyorlar, isterlerse onları tükrükle boğarlar, diyorlar. Dışardan bakıldığı zaman bu gerçekten anlaşılması güç bir muammadır. Kanaatimizce bunun cevabı şudur:

Sovyet Rusyada 1917 inkilâbından başlayarak, bu güne kadar cemiyetin enerjik tabakaları ve mukavemet

85

unsurları sistemli bir şekilde yok edilmiştir. Diğer bir tabirle Bolşevizme karşı koymuş, eski cemiyette tarih yapmış veya Sovyet devrinde ihtilâlcilere yardım etmiş ruh ve iradesi kuvvetli insanlar ortadan kaldırılmıştır. Halen Sovyet Rusyada bulunan insan kitlesi mücadele için lâzım olan kabiliyet bakımından son derecede zayıf ve mükavemet kudreti inanılmayacak derecede nakıstır.

Sovyet cemiyetinin özel şartları dünya tarihinde emsaline nadir rastlanır cinstendir. Başka cemiyetlerde mukavemet unsurları sindirilse dahi zamanla halk arasında faal unsurlar ve kahramanlar yetişir. Bolşevik Rusyada yaratılan şartlar bu gelişmeye engel teşkil etmektedir. Bunu bir az açıklamak isterim:

1- Demir perde arkasında Sovyet aleminden ne dışarıya ve ne de içeriye serbestçe gidip gelmek, doğru malûmat almak 1928 yılından beri hemen hemen imkânsızdır. Bu perdeyi kurmakla Bolşevikler, Sovyet hayatının ağırlığını dış alemden gizlemeğe ve demokrasi alemindeki nisbi refahı kendi tebalarına göstermemek gayesini gütmekte ve propogandalarında ise kapitalist devletlerin şerrinden ve hastalıklarından Sovyet Rusyayı koruduklarını ilân etmektedirler. İkinci Cihan savaşında demir perde de bir dereceye kadar gedik açılmış ve Sovyet rejiminin gizlediği acı hakikatler sırtmış ve bütün dünya Sovyet cennetinin ne olduğunu öğrenmiş idi. Harpten sonra Sovyet aleminin eskisinden daha şiddetli bir şekilde tecrid edilmiş ve muazzam bir kamp vücade getirilmiştir. Sovyet idarecileri artık içerde istediklerini yapmaktadırlar.

2- Sovyet rejiminin yaşamasında propagandanın önemli rolü vardır. Mücadelenin ilk safhasında Bolşevikler propaganda sayesinde iktidarı ellerine geçirdiler.

Bu silâh halâ önemini muhafaza etmektedir. Halkın bütün siyasi hak ve hürriyeti elinden alındığı gibi, herhangi bir söz ve matbuat hürriyeti de yoktur. Bu sahada bütün vasıta ve imkânlar Bolşevik partisinin elindedir. Bunun için büyük yekûn tutan meblağlar harcanmaktadır. Yalnız basın ve radyo değil, bütün sanat ve edebiyat ve ilim propagandasının elinde birer oyuncaktır. Bilhassa ikinci cihan harbinden sonra müsbet ilimlere ait eserler, tarih, ekonomi ve sosyal duruma mütealîk etüdler, felsefe Bolşevik propagandasının hizmetine tahsis edilmiştir. İlme objektif prensip yerine, hararetili partcilik sokulmuştur. Buna karşı gelmeğe cüret eden veya ayak uyduramayan alimler ve sanatkârlar «çürük batı kültürünün uşakları» damgası altında imha edilmektedir. Okullardaki eğitim ve öğretim de aynı gayeye hizmet etmekte, genç dimağlara demagoji mahsulleri ve yalan yanlış düsturlar doldurulmaktadır.

3- Bolşevikler gerek ferdin ve gerek bütün cemiyetin zayıf noktalarını öğrenerek, bundan faydalanma hususunda üstatdırlar. Meselâ, insanın aç gözlülük, kıskançlık, bedbahlık, garezkârlık gibi kötü temayülle rinden kendi maksadları uğruna faydalanmayı ihmal etmemektedirler.

4- Eski Rusya içtimai nizamında ve şimdiki demokrasi aleminde mevcut olan ve birdenbire kaldırılmasına imkân bulunmuyan kusurları, meselâ şimdi tavsiye edilmekte olan eski sömürgeciliğin kalıntıları ve sınıflar arasındaki hoşnutsuzlukları bin ve milyon defa büyüterek dünyadan bihaber ve safdil halka ve bilhassa genç nesle göstermekte ve fanatik unsurların artırılmasına çalışmaktadırlar. Dünyada kararsız devrin sürdüğü ve yer yüzünde hoşnutsuzlukların arttığı nisbette Bolşeviklerin ekmeğine yağ sürülmüş olacaktır.

5- Propagandanın tesir etmediği görüldüğü takdirde, onun yerine terör, tevkif ve sistemli şekilde imha kaim olmaktadır.

6- Memleketin içinde Kremlin karşı her hareketi kökünden kazımaya çalışan teşkilâtın en önemlisi görevi iç casusluktur. Bu kara teşkilât her tarafa dal budak salmıştır, ve çeşitlidir. MVD eski (NKVD) nin gizli veya açık ajanları parti içinde, sivil idarede, sendikalarda, iktisadi ve kültürel teşekküllerde, hatta hapishanelerde daimi faaliyet halindedirler. Bu örümcek ağında çalışan insanlar da çeşitlidir. Esas kadroya mensup memurların belki yüz misli kendi ihtiyarı ile casusluğu kabul eden veya cebri olarak kabul ettirilen “чекот” (muhabir)ler yani gizli ajanlar da vardır. Bu ajanlar okul çocuklarından Politbüro üyelerine kadar muhtelif tabakalara ve mesleklere mensupturlar. Sovyet Rusyada MVD yaşına, mevkiine, cinsine bakmadan, istediği kimseyi ajan olarak kullanabilir. İki eşit memur yekdiğerini karşılıklı olarak kontrol ederler. İşçiler birbirlerini ve ustalarını, ustalar da işçileri ve mühendisleri, komutan askerlerini, askerle de komutanlarını, talebe hocalarını, baba oğlunu daimi göz habsi altında bulundurlar. Bunlar birbirlerinden habersiz olarak ve gizlice MVD teşkilatına veya onların ajanlarına muayyen zamanlarda malûmat vermekle mükelleftirler.

Sovyet hayatını bizzat görmeyen ve içinde bulunmayan ecnebiler «Hayır, böyle bir şey olamaz, hiçbir zaman bir baba oğlunu veya oğul babasını nasıl ele verebilir?» demektedirler. Bir hayli müddet bizzat Rusyada yaşayan insanlar da bu çeşit haberleri uydurulmuş bir şayia telâkki ettiler. Fakat 1936-38 yıllarında

cereyan eden hadiseler ve Alman işgali sırasında meydana çıkan gizli dosyalar bu acı hakikatlar üzerinde

88

hiç şüphe bırakmamıştır. MVD kendisine casus bulmakta çok tecrübeli ve marifetlidir. Tatbik ettikleri başlıca usuller şunlardır:

A) Kandırma usulü: 1932 yılında ilân edilen ikinci beş yıllık plânın siyasî vazifelerinden biri «kapitalizm kalıntılarını Sovyet halkının şuurundan tamamen silmek» cümlesi ile ifade edilmiştir. Kremlin hakimlerinin tefsirine göre, bu kalıntılar yaşına, cinsine, ırkına, tahsil derecesine, vazife durumuna bakmaksızın, herkeste ve her Sovyet vatandaşında bulunabilir. Binaenaleyh her adamın dostunda, babasında, annesinde, kardeşinde de azçok mürtecilik olabilir. Onlar aşılandıkları irtica fikrinden habersiz ve şuursuz da olabilirler. Çünkü, zararlı kapitalist fikirler yaygın ve onları körükleyen iç ve dış düşmanlar ise desiseli ve fazlasiyle tehlikelidirler. Bu fikirler açık olduğu gibi gizli de olabilirler. Aleni bozgunculuğu bastırmak kolay ise de, gizli tahrikleri keşf etmek zordur. Şu halde her doğru vatandaş Sovyet düşmanlarını meydana çıkarmada MVD'ye yardım etmelidir. Bu propagandaya kanarak kendi ihtiyarı ile casusluğu kabul edenlerin yekûnu hayli kabarıktır.

B) Menfaat sağlama usulü: Evvelce de işaret edildiği gibi, MVD organları casus toplamada insanların kıskançlık, mevki hırsı, ikbal perestlik ve sair zaaflarından faydalanarak, kendilerine alet etmekte ve kasden maddi sıkıntılara maruz bırakılan Sovyet vatandaşları küçük bir menfaat veya bir vazife için karanlık hizmetleri kabule mecbur bırakılmaktadırlar. Sovyet terbiyesinin tedavi ve bilhassa Rusları bu gibi hizmetleri kabule

önceden hazırladığını ve ahlak telâkkilerinin bu diyarda değiştiğini de hesaba katmak gerektir.

89

C) Zorlama usulü: İkna ve maddî menfaat sağlama, seçilen avı tuzağa düşürmeğe kâfi gelmezse, zorlama usulü tatbik olunur. Yakın bir akrabanın veya bizzat kendisinin işinden kovulma tehdidi, parti veya devlet disiplinine aykırı hareket ile suçlandırma; düşman unsurlarla akrabalık veya münasebet tesisinden dolayı tevkif; sürgün ve hatta ölüm cezası ile tehdid ve diğer çeşidli işkenceler en sağlam ahlaklı insanları, Bolşeviklerin kendi tabirleriyle, yola getirmeğe kâfidir. Fakat bu şekilde elde edilen casuslara itimad az olduğundan, onların devir devir MVD tarafından yok edilmeleri de usüldendir.

Kara casusluk teşkilâtının bu faaliyeti neticesinde halk içinden yetişen yeni Bolşevik aleyhtarı unsurlar imha edildiği gibi, işçiler, köylüler ve münevverler arasında tesanüd hisleri ve birlik kurma gayretleri zayıflatılmaktadır.

Bir memlekette iki insan, hatta iki kardeş ve baba ile oğul arasında siyasi meseleler hakkında samimi olarak fikir beyanına imkân olmazsa, herkes karşısındakinden, acaba casus mu diye şüphe eder, kuşkulanırsa birlik kurma imkânları ortadan kalktığı gibi, Sovyet cemiyetinde anti Bolşevik elemanların mücadeleye takati kalmaz.

Sözümüze nihayet vermeden önce, Sovyet camiasının muhtelif tabaka ve grupları ve milletlerin durumu hakkında da bir nebze durmak isterim. Sovyetler birliğinin asıl hakimi olan politbüro'nun

üyelerini bir tarafa bırakacak olursak, şimdiki Sovyet camiası başlıca iki gurupdan müteşekkildir: 1- idareciler ve 2- Halk kitlesi.

90

1. İdareciler

Buraya Bolşevik aristokratlar, partinin ve devlet teşkilâtının, iktisadi ve kültürel teşekküllerinin başında olan istismarcı şefler ve onların yardımcıları dahildir. İdareciler sınıfında, Sovyet totaliter rejiminin bel kemiğini teşkil eden Bolşevik partisi üyeleri ve bilhassa onların yüksek ve orta tabakaları bulunmaktadır. Bunlar iktisadî, kültürel ve sair sahalarda Kremlinin icra organları olup, çoğu köylü ve işçi sınıfından neşret etmiş olmalarına rağmen, Kremlinin emirlerini körü körüne tatbik ederler. Bu tabaka umumiyetle rejimin değişmesini asla arzu etmez. Çoğu Ruslardan ibaret olan bu tabakanın eli kana boyanmıştır. Demokratik rejim galebe çaldığı takdirde, başkalarına geleceklerini bildikleri için, mukabil ihtilal hareketini hazırlamaya muktedir olmalarına rağmen, buna yanaşmazlar.

2 Halk kitlesi

Diğer tabirle her türlü haklardan mahrum edilen ve sömürülen işçi, köylü ve ufak memurlar, münevverler ve askerler kitlesi. Halk içinde işçiler ve kolhozlara mensup olanlar rejimin can düşmanı olmakla beraber bunların teşkilatçılık ve mücadele kabiliyetleri pek mahduttur.

Halen işçi sınıfının çoğunluğunu Ruslar teşkil etmektedir. Bolşevikleri vaktiyle iktidara getiren de bu sınıf olmakla beraber eski inkilâpçı liderler Stalin tarafından Trotzki veya Buharin taraftarları diye yok edilmişlerdir. Bugünkü işçilerde eski nesildeki cesaret ve

atılacak kalmamış, yukarıda açıklanan terör ve casusluk rejimi hepsini sindirmiştir. Şimdi onlar maddi sıkıntı ve mecburi ağır iş yükü altında yalnız beden değil, manen de çökmüş durumda, günlük ekmeğini na-

sıl sağlayacağını düşünen birer köle sürüsünden başka bir şey değildirler.

İşçiler arasında eski nesilden arta kalan idealistler, işçi sınıfının bu dereceye alçalmasından üzüntü duymakta ve demotrasilerdeki başarılarla gıpta ile bakmaktadırlar. Fakat yeni nesle mensup komünistleştirilmiş müteassip genç işçilerden bir kısmı da mevcut sıkıntıların geçici olduğuna ve “Dünya İnkılâbı” nazarıyesine inanmakta ve gelecekte «cihan burjuvazisine karşı harp» için hazırlanmış bulunmaktadır. Bolşevik. zimamdarları tarafından bunlara şimdiden yeni zaptedilecek memleketlerde yüksek vazifeler, bol maaşlar vad edilmiştir. *Dünya hakimiyeti çarlığın olduğu kadar, Bolşevik ideolojisinin de esas umdelerinden biridir. Asırlardanberi değişmeyen bu zihniyet, Rusların batıya, doğuya, hatta Çine kadar yayılmalarında önemli bir Amil olmuştur.*

Sovyet cemiyetinin en aşağı ve fakir tabakasını teşkil eden köylüler, daha doğrusu kolhoz köleleri, rejime muhalif olmakla beraber, onların hükümete karşı ayaklanmaları ihtimali daha da zayıftır. 1928-32 ve 1941-1942 yıllarında köylüler zalim rejime karşı yer yer ayaklanmışlar, fakat her defasında dehşetli terör neticesinde, boyun eğmeğe mecbur kalmışlardır. Ayrıca Sovyet Rusyada işçi sınıfının çoğunluğunu Ruslar teşkil ettiği halde, köylünün çoğunluğu Rustan gayri milletlerdendir. Bunlar arasında birlik tesisinin güçlükleri, ayaklanmaların neticesiz kalmasında önemli âmil ol-

muştur. İlk mukabil ihtilâl devresinde Türkler, Ukraynalılar, Kazaklar ve diğer azınlıklar kan döktükleri zaman, anlaşılması güç sebepler yüzünden, Rus köylüleri seyirci kalmışlardır. Modern silâhlar ile mücehhez kızıl

92

orduya karşı mücadelede silâhsız köylü kalabalığı her an ezilmeğe mahkûmdur.

Kızıl ordunun Kremline karşı ayaklanması da çok zayıf bir ümid olarak belirtmektedir. Şimdiye kadar bolşevikler işçi ve köylü isyanlarını bastırmada daima bir silâh olarak onu kullanmışlardır. Kızıl ordunun yüksek ve orta derecede komuta heyeti Bolşevikleştirilmiş Ruslardan ibaret olup, onlarda özel bir komünist teşkilatı daimi kontrol altında bulundurulmaktadır. İç casusluk neticesinde en ufak bir hareket derhal haber alınmakta ve elebaşılar temizlenmektedir. *Ancak 1941 yılında olduğu gibi, dışardan gelecek bir darbe neticesinde, kızıl ordu işçi ve köylü sınıfına karşı olarak bir mukabil ihtilal yapmaya ve yeni demokratik nizam kurmaya muktedir olabilir.*

Bolşevizmin can düşmanlarından ibaret ve halen Rusyanın mahbus kamplarında inlemekte olan takriben yirmi milyonluk kitlenin Kremline karşı mücadele imkânından mahrum olduğu da kendiliğinden anlaşılır.

İçerdeki demokratik kuvvetlerin durumunu milletler bakımından inceleyecek olursak, meseleyi başka bir zaviyeden aydınlatmak imkânı hasıl olacaktır.

Sovyet birliğinde yaşayan Ruslardan gayri milletler ve bilhassa Türk anasırı totaliter rejimin en büyük düşmanı olduklarından, Bolşevikler bunları daimi olarak özel baskı altında tutmaktadırlar. Bunların arasında çıkan ayaklanmaları bastırmak kızıl ordu için güç olmamıştır.

Bolşevikler şimdi bunları dağıtmak ve muhtelif usullerle imha etmekle meşguldürler.

Rusların durumuna gelince, bolşevizmi doğurmuş, bugüne kadar besleyerek büyüttmüş olan kitlenin rus-

93

lar olduğu unutulmamalıdır. Çok defa Rus ve Bolşevik tevem kelimeler olarak kullanılmaktadır. Rus münevverleri, kendi durumlarından şikâyetçi olmakla beraber, düşünüş tarzları ve ideoloji bakımından Bolşeviklerle birleştikleri ve anlaştıkları noktalar vardır.

Yukarıda da temas edildiği gibi, Stalin son senelerde Ruslara bazı imtiyazlar tanımakta, onları memleketin hakiki sahipleri gibi göstermeğe çalışmaktadır. Rus birliğini bozmamak hususunda Ruslarla Bolşevikler arasında adeta zihni bir anlaşma vardır. Rus mülteciler bile ilerde Sovyet Rusyada demokratik bir inkılâp olursa, bütün Rusyayı Bolşeviklerden devir almaya hazırlanmaktadırlar. Mülteci Rus münevverleri arasında Rustan gayri milletlerin haklarını tanımaya hazır pek az insan vardır. «Tek ve bölünmez Rusya» hayali bu zavallıların kafalarını hâlâ terketmiyor. Emperyalistlik sevdasına kendisini kaptırmış olan çarlık aristokrasisinin açık veya kapalı şekilde Stalin rejimini desteklemeleri bundan ileri gelmektedir.

Şimdiki kararsız durum birkaç sene daha böyle devam eder ve Stalin, maddi bakımdan Rusların sıkıntılarını azaltır ve milli emellerini okşarsa, Hitler gibi, bir gün tecavüze geçecek kudreti kendinde his ederek, dünyayı kana boyayabilir. Atom bombasının sırrını öğrenmelerinden sonra bu tehlike daha çok artmıştır. Sonra Kremlinin kurmuş olduğu rejimin içyüzünü daha öğrenmemiş peykler, bilhassa kocaman Kızıl Çin'in, hür âle-

me muazzam bir tehlike teşkil edeceği de aşikârdır. Hülâsa, kızıl Rusyada demokrasiye bağlı, fakat bugünkü şartlar altında teşkilâtlanma imkânlarından mahrum unsurlar, hariçten kuvvetli bir darbe ve yardım ol-

94

madıkça, totaliter rejimi deviremeyeceklerdir. Bunun aksine ileri sürülen ve kısmen Bolşevik ajanları tarafından kasdı mahsusla desteklenen nikbin fikir ve nazariyeler yanlış ve zararlıdır*.

Sayın okuyucularımın, Karaçay ve Malkar Halkının yakın zamanlar tarihçesine ve uğradıkları felâketlere bakarak, diğer Türk halklarının ve Müslümanların genel durumu hakkında fikir edinmeleri güç olmayacaktır.

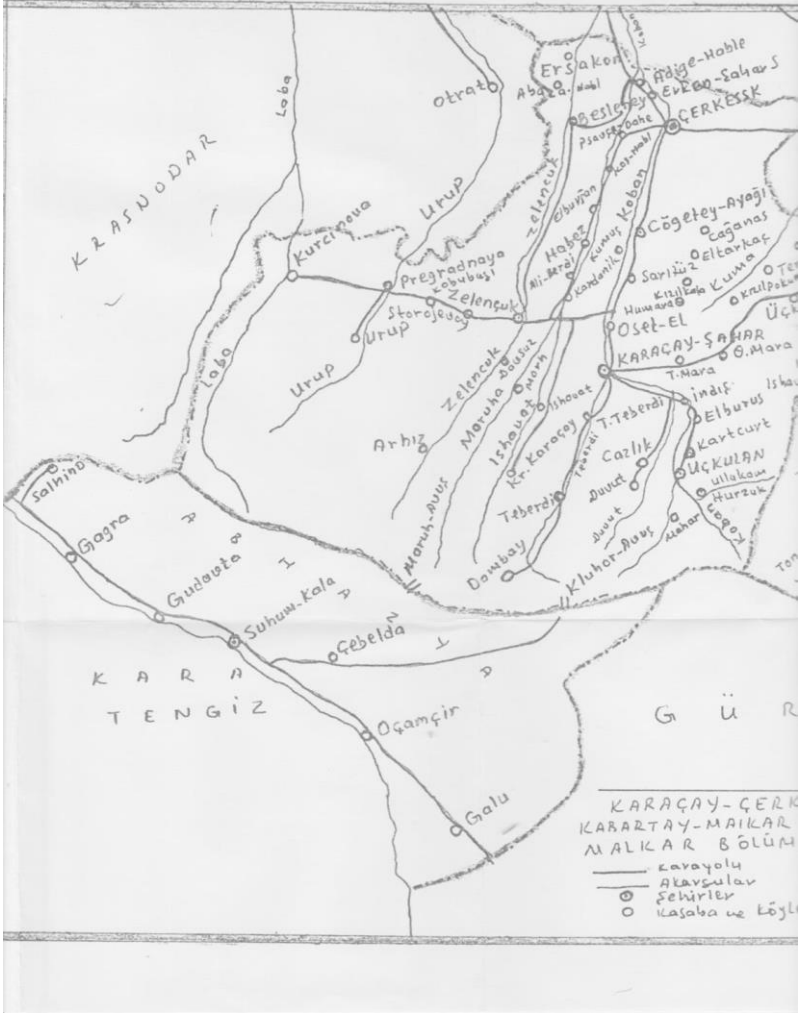
Türk ve Müslüman aleminin ilerlemesi ve gelişmesi komünizm veya kanlı Rus Bolşevizminin yolu ile değil, Batı demokrasisine intibak ve onlarla işbirliği yapmak suretiyle olacaktır.

SON

Almanya. 1950.

* Yazar bu tahmininde yanılmıştır. Sovyetler Birliği ve Komünizm rejimi kendi içinde çürüyerek devrilmiştir, ancak onun totaliter yöntemleri hala geçerlidir. Y.N.

KARACAY - MAL

Hand-drawn map of Karagay-Malkar Cumhuriyeti (Republic) and its surrounding regions. The map shows the Karagay-Malkar Republic in the center, bordered by Georgia to the north, Azerbaijan to the east, and the Kuzey Ossetya region to the south. Key locations include Karagay, Malkar, and various smaller settlements like Çöğertey, Ağaçlar, and Kızılkaya. The map also shows the Karagay-Malkar Republic's borders with Georgia, Azerbaijan, and the Kuzey Ossetya region. The map is titled 'KARAGAY-MALKAR CUMHURİYETİ' and 'KARAGAY-MALKAR CUMHURİYETİ'.

